

UMETNOSTNA ZGODOVINA (UMETNOST NA SLOVENSKEM)

Srednje splošno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija na narodno mešanem območju Prekmurja

Klasična gimnazija

Tehniška gimnazija

Tehniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: umetnostna zgodovina (umetnost na Slovenskem)

Izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:
izbirni predmet (70 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Pripravila predmetna kurikularna komisija za umetnostno zgodovino v sestavi: Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Marjana Dolšina Delač, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Martin Germ, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; dr. Nadja Gnamuš, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana; dr. Metoda Kemperl, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; mag. Bernarda Stenovec, Škofijska klasična gimnazija, Zavod sv. Stanislava; Anamarija Šmajdek, Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, Gimnazija Jožeta Plečnika, OS Veliki Gaber; dr. Rebeka Vidrih, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

JEZIKOVNI PREGLED: Nina Žitko Pucer

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-umetnostna-zgo-um-na-slo-gim-si-dv-kl-ek-ek-si-teh-teh-si-um-um-si.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 248251651

ISBN 978-961-03-1054-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, določil učni načrt umetnostna zgodovina (umetnost na Slovenskem) za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije in izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu umetnostna zgodovina (umetnost na Slovenskem) za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program klasične gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije in izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtnice, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorrest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaeeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui. **SC** (2.2.2.1)
I: Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.

TERMINI:

- ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint
☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

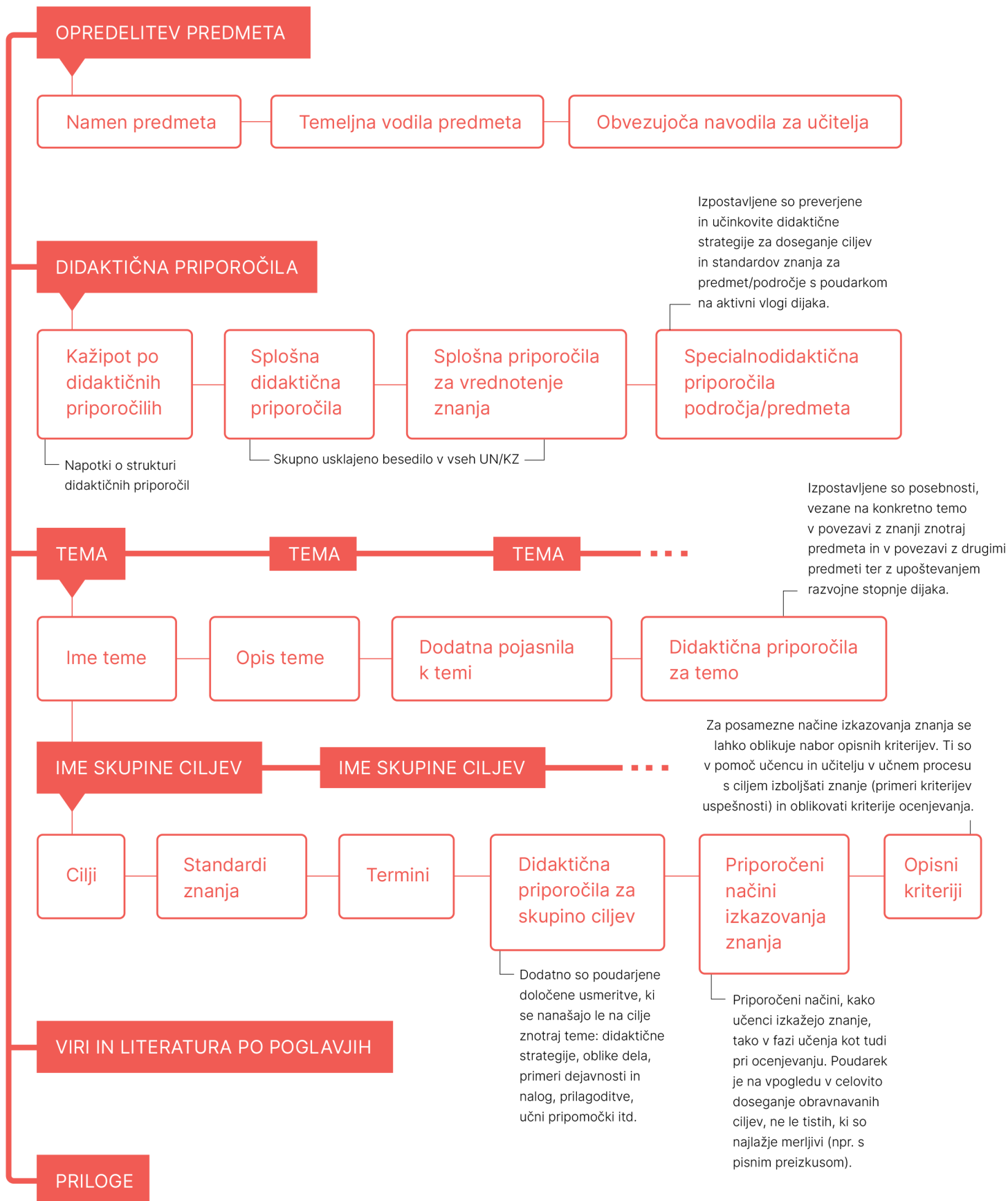
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 11

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 14

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 24

ČLOVEK IN NARAVA 25

SVET KRŠČANSTVA 28

SPOMIN V UMETNOSTI 31

ANTIKA IN NJENI ODMEVI 34

IZKUSTVO URBANE KRAJINE 37

ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMENB:
INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE RESNIČNOSTI ... 40

PREMENE V ARHITEKTURI IN OBLIKOVANJU 20.
STOLETJA 43

PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM
UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM
EKSPERIMENTOM..... 46

POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC..... 49

IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE 52

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH55

Opredelitev predmeta..... 55

Didaktična priporočila..... 55

Človek in narava..... 57

Svet krščanstva 59

Spomin v umetnosti..... 60

Antika in njeni odmevi 61

Izkustvo urbane krajine..... 62

Človek v toku družbenih sprememb: intimne
izkušnje družbene resničnosti 62

Premene v arhitekturi in oblikovanju 20.
stoletja 63

Prostori umetnosti med družbenim
udejstvovanjem in formalnim eksperimentom
..... 64

Položaj in vloga umetnic 64

Izkustvo sodobne razstave 65

PRILOGE66

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Umetnost na Slovenskem – izbirni predmet iz umetnostne zgodovine ponuja zaokrožen pogled na umetnost v Sloveniji od prazgodovine do danes, pri čemer so učne vsebine in cilji zastavljeni tematsko, tako da pri dijakih spodbujajo interes za slovensko umetnost in umetnostno dediščino ter omogočajo aktiven pristop v razumevanju in vrednotenju umetnosti. Ob predstavitvi in interpretaciji ključnih umetniških del, smeri in pojavov na Slovenskem, odpira možnosti različnega razumevanja, primerjanja in vrednotenja umetnosti, ki se je oblikovala iz domače ustvarjalnosti in tujih umetnostnih pobud. Poudarek je na tistih vidikih, ki določajo specifiko oz. "identiteto" slovenske likovne umetnosti in jo postavljajo v kritično in dialoško razmerje do umetnosti drugih držav.

Izbirni predmet sestavljata dva modula po 35 ur, vsak od njiju zaobjema pet tem, med katerimi učitelj izbere vsaj tri. Prvi modul je vezan na izbrane teme, s katerimi odpiramo vprašanja človekovega odnosa do sebe in do sveta, kakor so se oblikovala v različnih zgodovinskih obdobjih. Pri drugem modulu je izpostavljeno (neposredno) izkustvo moderne in sodobne umetnosti oz. delo z avtentično umetnino. Modula se povezujeta, ker navedene vsebine obravnavata v različnih zgodovinskih obdobjih, vendar sta vsebinsko zaokrožena, tako da sta hkrati samostojni enoti izbirnega predmeta. Z izbranimi temami dijak ob izbranih umetninah oblikuje pogled na estetiko, slogovne smeri in ikonografske teme posameznih zgodovinskih obdobj in razvija sposobnost za razumevanje sodobnih umetnostnih pojavov.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Temeljni cilj predmeta je, da dijak skozi obravnavanje izbranih tem bolj poglobljeno spozna slovensko umetnost in s kritičnim razumevanjem oblikuje pozitiven odnos do slovenske umetnosti od prazgodovine do danes. Ob spoznavanju, doživljanju in razumevanju umetnin s pomočjo različnih pristopov k analiziranju umetnin prepozna posebnosti slovenske umetnosti. Pri tem razvija prenosljive kompetence, kot so jezikovna kompetenca in kritično mišljenje. Pri doživljanju in razumevanju umetnin prepozna vrednote, ki jih umetnine utelešajo in jih povezuje s kulturno-zgodovinskim kontekstom. Oblikuje zavest o pomenu ohranjanja kulturne dediščine, ki je povezana s trajnostnim razvojem. S smotrno uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije razvija digitalne kompetence. Zlasti pri doživljanju in razumevanju sodobne umetnosti spozna aktualne družbene probleme in krepi aktivno državljanstvo. Ob obisku muzejev, galerij in spomenikov *in situ* spozna možnosti za kvalitetno preživljanje časa in osebno izpolnitev ter s tem krepi psihofizično zdravje.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Izbirni predmet sestavljata dva modula po 35 ur, ki vključujeta nabor desetih izbirnih tem. Učitelj si 35- oz. 70-urni modul (glede na razpoložljivo število nerazporejenih ur v letniku) sestavi sam, in sicer tako, da v vsak modul vključi vsaj 3 teme. Modula sta lahko samostojna, lahko pa se tudi dopolnjujeta in nadgrajujeta. Vsako temo lahko obravnavamo s historičnimi, modernimi in sodobnimi umetninami, ne nujno v tem vrstnem redu. Vsebine tem se med seboj prepletajo, zato jih učitelj lahko dopolnjuje in nadgrajuje oz. si iz predlaganih tem lahko sestavi samostojni modul.

Učitelj vključuje umetnine iz domačega okolja, pri čemer je poudarek na avtentičnem stiku z umetnino (obisk galerij, muzejev, spomenikov *in situ*), zato organizira (vsaj) eno poldnevno ekskurzijo, ob katerih izpostavi določeno tematiko oz. problematiko.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih preišči, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

1 Didaktične strategije in metode

Izhodišče za pouk umetnostne zgodovine predstavlja **model globalnega učenja**, ki celostno obravnava dijakov razvoj, na kognitivnem, čustvenem in telesnem področju; v središče namesto učne vsebine ali učitelja postavlja dijaka z vsemi njegovimi individualnimi posebnostmi ter s tem opolnomoči dijaka za dejavnejši in učinkovitejši učni proces. Učenje se poraja v dijakovem notranjem svetu (kot intrinzični proces) na doživljajski, čutni,

čustveni in kognitivni ravni, učitelj pa ga s svojim poučevanjem zgolj omogoča in spodbuja. Obravnavanje učne snovi zato poteka **induktivno**: na podlagi konkretnih primerov za izbrano umetnostno obdobje, slog ali smer značilnih umetnin dijaki oblikujejo generalizacije oz. ugotovitve in spoznanja, ki so dokaz razumevanja in znanja ter hkrati omogočijo njegov transfer v nove učne in življenjske situacije, s tem pa zagotovijo njegovo uporabnost. Da dijak pride do generalizacij, se priporoča primerjalna obravnava umetnin. Če želimo izpostaviti skupne značilnosti, iščemo primerjave znotraj obravnavanega obdobja ali smeri, kadar iščemo razlike, posežemo po primerih iz predhodnih ali sočasnih obdobj, vendar konceptualno, formalno ali vsebinsko nesorodnih smeri. Pri **obravnavi umetniškega dela** izhajamo iz dijakove recepcije in doživljanja umetnine, ki ju učitelj usmerja in spodbuja z vprašanji; dijak na podlagi natančnega opazovanja skuša razbrati vsebino in sporočilo dela, videno povezuje z lastnimi izkušnjami, pomembno vlogo ima njegova interpretacija. Učitelj dijakom posreduje umetnostnozgodovinsko razlago umetnine, do katere se dijaki opredelijo skozi svoje videnje in razmišljanje. Učitelj z dijaki ugotavlja, katera izrazna sredstva je uporabil umetnik in kakšna je njihova vloga pri oblikovanju pomena oz. sporočila. Za razumevanje umetnine je pomembna njena postavitev v zgodovinski kontekst.

Pri **obravnavi umetniškega dela** se dijak seznani z osnovnimi podatki o umetnini (avtor oziroma avtorica, naslov ali poimenovanje umetnine, čas nastanka, tehnika in podlaga oziroma material, mere, nahajališče, stanje ohranjenosti umetnine, naročnik, v nekaterih primerih tudi provenienca). Metodološki pristop vključuje:

- **oblikovno oz. formalno analizo** umetnine: zajema analizo likovnih prvin – točke, črte, ploskve, barve, telesnosti, prostora;
- **slogovno analizo**: osredotoča se na prvine, značilne za posamezno slogovno obdobje ali individualni izraz umetnika;
- **vsebinsko oz. ikonografsko analizo**: prepoznavanje motiva, razumevanje vsebine in različnih vsebinskih ravni umetniškega dela, njegovih morebitnih simbolnih pomenov in sporočilnosti;
- **kontekstualizacijo**, pri kateri opozorimo na vpetost umetnine v družbenozgodovinske okoliščine njenega nastanka (socialne, geopolitične, ekonomske, tehnološke ipd.), pri čemer izpostavimo ključne kulturnozgodovinske dejavnike (etično-moralne in duhovne vrednote, kulturno in umetnostno tradicijo ipd.).
- **interpretacijo** umetnine, pri kateri opozorimo na zgodovinsko perspektivo (ki se skozi čas spreminja), s katere pristopamo k obravnavi umetniškega dela, in pogojenost interpretacije z duhom sodobnega časa.

Pomemben vidik pouka predstavlja osmišljanje učne snovi, ki pripomore k spominskemu ohranjanju informacij in smiselnem povezovanju z obstoječim predznanjem. Lahko ga dosežemo z **aktualizacijami**, ki pomenijo prenos sporočilnosti umetnine v sodobni čas. Z umestitvijo v učenčev doživljajski svet učno snov povežejo z osebnimi izkušnjami in interesi ter jo tako jo zasidrajo v dolgotrajni spomin. Sem sodijo primerjave s sodobno umetnostjo, likovne reinterpretacije umetnin in osebne refleksije dijakov ter vzporejanje z aktualnim dogajanjem.

Podobno vlogo igrajo **vizualizacije** kot likovnosnovalna aktivnost v najširšem pomenu besede, s katerimi lahko besedno razlago nadgradimo z nebesednim komentarjem v obliki podobe, s čimer razvijamo dijakovo ustvarjalnost in sposobnost individualnega doživljanja. S tem aktiviramo obe možganski polovici in spodbudimo celostni (kognitivni, moralni in čustveni) razvoj in pripomoremo tudi k metakognitivnemu vidiku (učenju učenja), saj dijak ob tem spoznava, kako dojema in predeluje informacije pri obravnavani snovi.

2 Elementi diferenciacije, individualizacije ali personalizacije in formativno spremljanje (FS)

Ob načrtovanju in izvedbi pouka pri dijakih upoštevamo **različne stile** zaznavanja, mišljenja, odločanja in učenja, zato izmenjujemo aktivnosti, ki pri sprejemanju informacij izpostavijo določen zaznavni kanal oz. čutilo. Zavestno kombiniramo sprejemanje informacij po različnih zaznavnih kanalih, ne le preko vizualnega, ki v umetnostni zgodovini sicer tradicionalno prevladuje. **Veččutno poučevanje in učenje** ne predstavljata zgolj zabavne popestritve pouka, ampak sta premišljeno usmerjena v izgradnjo kompleksnejše predstave o umetnostnih slogih in pojavih, ki vključuje tudi dožemanje na nebesedni ravni.

Enega ključnih vzvodov individualizacije pri učnih situacijah, ki vključujejo samostojno delo, predstavlja **izbirnost pri naboru umetnin**, ki dijaku metakognitivno razkriva njegove lastne izkušnje, interese in zanimanja ter ga vodi na pot samoregulativnega učenja. Na ta način lahko učno snov spozna na primerih, ki so zanj zanimivejši, aktualnejši ali so mu vsebinsko oziroma estetsko intuitivno bližje, kar je pomemben element notranje motivacije za učenje, razumevanje in trajnejšo zapomnitev. Tovrstna individualizacija skupaj z diferenciacijo pri skupinskem delu in didaktično pestrostjo prispeva k optimalnemu doseganju ciljev na ravni minimalnih standardov ali standardov na višjih ravneh Bloomove taksonomske lestvice.

Formativno spremljanje daje poudarek na nenehno spremljanje dijakovega napredka, ki mu v nadaljevanju prilagajamo proces formiranja znanja. V pouk lahko zajamemo vseh pet elementov formativnega spremljanja: namene učenja in kriterije uspešnosti, ki jih izpeljemo iz ciljev in standardov znanja, dokaze o učenju, povratno informacijo, vprašanja v podporo učenju ter samovrednotenje in vrstniško vrednotenje. Poudarek je na sprotni povratni informaciji, ki naj dijaku odgovori na naslednja vprašanja: 1) Kje sem trenutno? 2) Kje so moje pomanjkljivosti? 3) Kaj moram narediti drugače, da bom izboljšal svoje znanje? Ta naj bo pravočasna, spoštljiva, a jasna, konkretna in uporabna s predlogi za izboljšave, ki naj ji sledi priložnost za napredovanje.

3 Didaktična gradiva

Bucik, N., Požar Matijašič, N., Pirc, V. (ur.) (2021) *Kulturno-umetnostna vzgoja*. Priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ml7nuhv>

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Založba Pivec.

Germ, T. (2001). *Podobe antičnih bogov v likovni umetnosti od antike do izteka baroka*. DZS.

Germ, T. idr. (2008). *Umetnostna zgodovina - Slikovna zbirka za SM*. RIC, Ljubljana.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina (učbenik za 1. letnik)*. DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina (priročnik za pouk umetnostne zgodovine)*. Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Höfler, J. (1994). *Osnove likovne umetnosti*. DZS.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Vidrih, R. in Dolšina Delač, M. (2025). *Umetnostna zgodovina na maturi*. Mladinska knjiga. (v pripravi)

Zgonik, N. idr. (2012). *Umetnostna zgodovina – izbrani temeljni spomeniki za SM*. RIC.

Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

4 Učenje izven učilnic

Spoznavanje umetnin se prične z njihovim doživljanjem, ki se prvenstveno udejanji kot intelektualna in čustvena subjektivna izkušnja ter šele v naslednji fazi metodološko strukturiranega obravnavanja preide na objektivnejšo raven. Prav zaradi zagotavljanja pristnosti prvega stika z originalno umetnino in ne le z njeno projicirano podobo v učilnici, je pri umetnostni zgodovini ključno **terensko delo**, torej obiskovanje muzejev, galerij in arhitekturnih spomenikov, ki jih je možno obravnavati na podlagi umetnostne dediščine lokalnega okolja - to je še posebej priporočljivo in pomembno pri tem izbirnem načrtu, ki obravnava umetnost na Slovenskem. Učenje ob originalih obenem ponuja konkretnjšo in jasnejšo predstavo o materialnih značilnostih umetnin, torej o velikosti, materialu, obliki in umestitvi v prostor. Doživljanje umetnosti *in situ* tudi učinkoviteje izgraja pozitiven odnos do njihovega pomena in do konservatorskih vprašanj njihovega varovanja, s čimer se privzgaja odnos do kulturne dediščine.

Pri umetninah, ki jih zaradi prostorske oddaljenosti nahajališč težje spoznavamo v njihovem dejanskem okolju, si pomagamo s spletnimi stranmi umetnostnih ustanov, njihovimi **digitalnimi zbirkami** in možnostmi **virtualnih sprehodov**. Izobraževalni videoposnetki ter druga digitalna in spletna orodja so nam v pomoč tudi pri uničenih spomenikih, ki jih poznamo le preko rekonstrukcij, in pri spomenikih starejših obdobj, ki so v razvalinah.

Skozi projektno učno delo (npr. postavitve šolske likovne razstave), v sodelovanju z institucijami iz lokalnega okolja (npr. raziskovanje lokalne umetnostne dediščine) ali senčenja na delovnem mestu (npr. kustos za en dan v lokalnem muzeju ali galeriji) lahko prakticiramo **izkustveno učenje**, ki združuje teoretično pridobljena posplošena znanja s posameznikovo subjektivno izkušnjo.

5 Povezovanje znanja (transfer, medpredmetnost)

Umetnostna zgodovina je interdisciplinarna stroka, ki povezuje različna področja humanistike, družboslovja in drugih disciplin. Kontekstualizacija in aktualizacija, s katerima zaokrožimo ustaljeni metodološki postopek analiziranja umetnin, sta nujno pogojeni z **interdisciplinarnim pristopom**. Medpredmetne korelacije izvaja učitelj ob izbranih umetniških delih, lahko pa se udejanjajo tudi skozi medpredmetno zasnovane ure, pri katerih se povezuje z učitelji drugih predmetnih področij ali zunanjimi strokovnjaki. Priporoča se tudi projektno učno delo s pristopom avtentičnega učenja, ki simulira resnične življenjske situacije (dijaki v vlogi kuratorjev šolskih likovnih razstav, kot pisci recenzij razstav, turistični vodniki itd.) ter zahteva vključevanje znanja in kompetenc različnih disciplin.

Dijak pri umetnostni zgodovini postopoma nadgrajuje in pogloblja znanje s področja likovne umetnosti, ki ga je pridobil že v prvem letniku pri pouku likovne umetnosti, pri čemer se osredotoča na razvoj, vlogo in pomen umetnosti na Slovenskem ter njeno mesto znotraj evropskega konteksta.

Pri pouku umetnostne zgodovine učitelj zavzame vlogo **mentorja in moderatorja**, ki načrtuje ugodno, za učenje in razmišljanje spodbudno učno okolje. Priskrbi ustrezno slikovno gradivo ter organizira učne situacije in spodbuja dijake, da teoretična znanja povezujejo s praktičnimi veščinami, predhodnimi izkuštvami ter že pridobljenim vedenjem in razumevanjem. Spodbuja zadovoljstvo ob uspehu, ki oblikuje samozavest in prispeva k osebnostni rasti. Popravlja napake, skrenitve s poti usmerja nazaj proti učnim ciljem in nudi strokovno oporo v obliki dodatne razlage. Z vsem tem pomaga učencem karseda učinkovito in hitro dosežati učne cilje.

6 Vključenost področij skupnih ciljev

Interdisciplinarno naravnana umetnostna zgodovina, ki se ukvarja s področjem kulture in ožje likovne ter vizualnih umetnosti, ima kot stičišče drugih humanističnih in družboslovnih strok v gimnazijskem izobraževanju pomembno splošnoizobraževalno vlogo, zato lahko učinkovito vključuje vseh pet področij skupnih ciljev, med njimi pa še posebej področji jezik, državljanstvo, kultura in umetnost ter zdravje in dobrobit.

Skupni cilji s področja **jezika, državljanstva, kulture in umetnosti** se v veliki meri uresničujejo na področju umetnosti in se posledično prekrivajo s predmetnimi cilji pri vseh umetnostnozgodovinskih temah. Učitelj spodbuja dijaka k raziskovanju in spoznavanju kulture in umetnosti, umetniških del in avtorjev, umetniških zvrsti in njihovih izraznih sredstev v zgodovinskem in kulturnem kontekstu, ter skozi vse teme krepi dijakove zmožnosti izražanja z umetnostnozgodovinsko terminologijo ter skrbi za ustrezno govorno in pisno raven strokovnega jezika. Ob srečevanju z umetniškimi deli dijak razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da razmišlja o njih skupaj z drugimi, ob čemer razvija kritično mišljenje in aktivno državljsko držo. V stiku z umetnostjo lokalnega okolja in spoznavanjem nacionalne umetnostne dediščine krepi zavest o nacionalni identiteti. Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in povezovanju s kulturnim in družbenim okoljem. Tako prispeva k umevanju človeka kot telesnega, intelektualnega in duhovnega bitja ter civilizacijskega razvoja človeštva.

Cilji s področja **zdravja in dobrobiti** naslavlajo oz. so usmerjeni v zaznavanje in prepoznavanje lastnega doživljanja ter zmožnosti razumevanje in prevzemanja perspektive drugega. Ob obravnavi in analizi umetniških del učitelj dijake spodbuja in usmerja k prožnemu, odprtemu načinu razmišljanja, preko katerega dijaki ozaveščajo lastno doživljanje in vedenje, prepoznavajo raznolikost v ožjih in širših okoljih ter krepijo zmožnost razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. Ustvarjalne naloge nudijo dijakom bolj sproščeno, kreativno vzdušje, ki jim omogoča notranje umirjanje in vzpostavljanje stika s samim seboj. Poleg tega neposredno srečevanje z umetniškimi deli v galerijah, muzejih in odprtih prostorih nudi možnosti za kvalitetno preživljanje prostega časa in osebno izpolnitev, ki je pomemben del psihofizičnega zdravja in dobrobiti.

Pri vseh umetnostnozgodovinskih temah, zlasti pri raziskovanju in interpretaciji umetnostnih del ter kulturne dediščine se spodbuja razvoj **digitalnih kompetenc**. Za učinkovito poučevanje moramo biti tudi sami opremljeni z digitalnimi kompetencami, o katerih se lahko natančneje poučimo v priročniku **DigComp 2.2 - Okvir digitalnih kompetenc za državljane z novimi primeri rabe znanja**, ki je dosegljiv na povezavi <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c>.

Glede na zastavljene cilje pri umetnostni zgodovini pri raziskovanju zgodovinskih virov ali umetnostnih del (digitalnih rekonstrukcij, videov, učnih gradiv idr.) razvijamo kompetence brskanja, iskanja, filtriranja podatkov, informacij in digitalnih vsebin, <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c#page=14>, in tako poglobljamo informacijsko pismenost in izboljšujemo strategije iskanja.

Kompetenco deljenja podatkov informacij in digitalnih vsebin z drugimi razvijamo tudi preko samostojnega ali skupinskega dela. Ob uporabi ustreznih digitalnih tehnologij dijake seznanjamo s praksami navajanja virov in avtorstva, kar lahko raziščemo na povezavi <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c#page=17>.

Ustvarjalno uporabo digitalne tehnologije in digitalnih orodij za ustvarjanje digitalnih vsebin (npr. video posnetki, interaktivne predstavitve, digitalne infografike, digitalni katalogi lokalne kulturne dediščine ...) vključimo in razvijamo zlasti pri projektnem delu. Kako uporabiti digitalna orodja in tehnologije za ustvarjanje znanja lahko raziščemo na povezavi <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c#page=52>.

Pri vseh umetnostnozgodovinskih temah, predvsem pri obravnavi arhitekture in urbanizma, učitelj razvija in uresničuje cilje s področja **trajnostnega razvoja**; tako lahko pri srečevanju s kulturno in naravno dediščino skupaj z dijaki presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin na lokalni, regionalni, nacionalni in globalni ravni. Spoznavanje umetnostne dediščine lokalnega in širšega prostora ter ekološko naravnanih sodobnih umetniških praks (ter arhitekturnih in oblikovalskih rešitev) oblikuje zavest o pomenu njenega ohranjanja in vzpostavlja ozaveščen odnos do naravnega in kulturnega okolja ter spodbuja dijakovo opredelitev za trajnostni razvoj. Ob obravnavi umetniških projektov, ki naslavljajo ekološko problematiko, se seznanjajo z razmislekom o kreativnih možnostih in eksperimentalnimi pristopi, pri soočanju z okoljsko krizo in varovanjem naravnega okolja.

V okviru umetnostne zgodovine so za udejanjanje posameznih podkompetenc **podjetnosti** priložnosti predvsem na področju skupinskega in projektnega dela ter izkustvenega učenja, pri čemer sta v ospredju podkompetenci ustvarjalnosti in sodelovanja. Dijak se lahko navezuje na lokalno okolje in njegovo umetnostno podobo, pri čemer išče problemske izzive in priložnosti za načrtovanje ustvarjalnih nalog ter z dejavnim uresničevanjem le-teh ustvarja dobrobit za druge (npr. priprava zloženke, spletnih strani, okrogle mize, ki obravnavajo lokalno kulturno dediščino in okolje, priprava in odprtje likovne razstave ali umetniškega dogodka ipd.); pri tem se lahko povezuje s sovrstniki, predstavniki šolske in lokalne skupnosti idr.

7 Podpora digitalne tehnologije

Dijaki za sistematično in načrtno razvijanje posamezne digitalne kompetence potrebujejo digitalne naprave (računalniška učilnica ali mobilne naprave) in učitelja, ki bo pripravil dejavnosti za dijake, ki jih bodo izvajali pri pouku. Poleg tega bi jih moral učitelj naučiti uporabljati tudi morebitne aplikacije in orodja.

Slikovno gradivo pri umetnostni zgodovini ne pomeni le dobrodošle dodatne ilustracije učne snovi kot pri ostalih predmetih, ampak je primarni učni vir, iz katerega izhajamo pri konstrukciji znanja. Prav zaradi tega sta razvoj in dosegljivost učne tehnologije že od samega začetka vplivala na kvaliteto pouka. Zanj sta v sodobni šoli nujna računalnik in povezani digitalni projektor oz. zaslon, s katerima zagotovimo prikaz kvalitetnih reprodukcij in fotografij umetnin, iz katerih izhaja induktivno naravnana razlaga. Na kakovost vplivata tudi velikost prikaza in možnost ustrezne zatemnitve učilnice.

Nujen je dostop do spleta, ki poleg ogledov virtualnih umetnostnih zbirk najpomembnejših muzejev in galerij ter virtualnih sprehodov po različnih institucijah, najdiščih in prizoriščih omogoča tudi ogled umetniških videov, posnetkov performansov in drugih umetniških dogodkov, ki jih fotografija kot statični medij brez zvoka ne more korektno predstaviti. K temu se pridružuje še uporaba različnih didaktičnih aplikacij, platform in spletnih orodij ter programi, ki temeljijo na uporabi umetne inteligence.

Pri vseh oblikah slikovnega gradiva je pomembno zagotavljanje kvalitete ločljivosti, ohranjanja velikostnih razmerij in barvne korektnosti. Pozorni smo tudi na omejitve glede avtorskih pravic.

8 Strokovna in znanstvena gradiva

Anderson, L., Krathwohl, D., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., Wittrock, M. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (prev. Sentočnik, S.). Zavod RS za šolstvo.

Dolšina Delač, M., Paulič, O., Golob, N. (2023). *Učbenik za didaktiko umetnostne zgodovine*. Založba Univerze v Ljubljani. <https://doi.org/10.4312/9789612971441>

Donahue Wallace, K., La Follette, L., Pappas, A. (ur.) (2008). *Teaching Art History with New Technologies: Reflections and Case Studies*. Cambridge Scholars Publishing.

Rose, M. in Hendrick, T. L. (2018). Multisensory and Active Learning Approaches to Teaching Medieval Art. *Art History Pedagogy & Practice* 3 (1), članek 4. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mkocu0j>

Rutar Ilc, Z. in Ostan N. (ur.) (2022). *Vzgoja & izobraževanje: vizualna pismenost med umetnostjo in kulturo* 53 (5). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/21jnvo2>

9 Primeri učiteljev

Zbir učnih priprav študentov pedagoške smeri druge stopnje študija umetnostne zgodovine je dostopen na spletni strani, ki je nastala v okviru predmeta Sodobni pristopi k poučevanju in učenju umetnostne zgodovine na Oddelku za umetnostno zgodovino FF UL.

10. Priporočila za vrednotenje znanja (priporočeni načini izkazovanja znanja, opisni kriteriji)

Preverjanje in ocenjevanje znanja naj v skladu z upoštevanjem načela individualizacije potekata na različne načine, ki omogočajo didaktično pestrost in uravnotežijo prednostna in šibkejša področja dijakov.

Preverjanje znanja vseskozi spremlja obravnavanje učne snovi na osnovi formativnega spremljanja. V obliki povratne informacije od dijaka k učitelju usmerja nadaljnje poučevanje: organizacijo učnih situacij in didaktično predelavo učne snovi. Povratna informacija ažurno poteka tudi v smeri od učitelja k dijaku, saj lahko na podlagi tega dijak spremeni svoje vedenje (sledenje pri pouku, izdelavo in organizacijo zapiskov, organizacijo časa za samostojno učenje in učne metode itd.) ter izboljša svoje znanje, veščine in kompetence. Povratna informacija je objektivna, konkretna in neposredna, a izrečena na spoštljiv in spodbuden način.

Ocenjevanje znanja poteka na različne načine oziroma na vsaj dva od naslednjih: pisno, ustno, s pisnimi izdelki in z ustnimi predstavitvami, ki jih učitelj smiselno vključi v svoj načrt ocenjevanja glede na zaporedje in način doseganja ciljev. Pri pisnem ocenjevanju upošteva, da je v naboru približno polovica nalog, ki preverja cilje na ravni minimalnih standardov, ostale naloge lahko posegajo na višje ravni, vedno pa v skladu s kognitivno zahtevnostjo zastavljenih ciljev. Meje za pisne ocene v obliki odstotkov ali števila točk učitelj določi pred začetkom šolskega leta. Pri drugih načinih ocenjevanja znanja (ustno, s pisnimi izdelki in z ustnimi predstavitvami) oceno oblikuje na podlagi opisnikov, ki jih prav tako pripravi do začetka šolskega leta. Na začetku šolskega leta dijake seznani s številom ocen, načini ocenjevanja, mejami za ocene in opisniki.

Pri ustnem ocenjevanju lahko upoštevamo naslednje opisnike:

Ocena	1 Dijak:	2 Dijak:	3 Dijak:	4 Dijak:	5 Dijak:
Opisniki	- ne navede nobene bistvene značilnosti umetnostnozgodovinskega obdobja ali smeri ali jih navede premalo; ne zna ga/jo ustrezno kronološko ter geografsko umestiti; - ne navede nobenega avtorja in umetnine; - ne uporablja ustreznih terminologij; - ne poda nobene primerjave med posameznimi umetninami istega obdobja ali smeri ter med različnimi obdobji ali smermi.	- ob večji pomoči učitelja predstavi nekaj značilnosti umetnostnozgodovinskega obdobja ali smeri in ga/jo z manjšimi napakami kronološko ter geografsko umesti; - navede vsaj enega avtorja in umetnino; - uporablja terminologijo, a ne vedno ustrezno in ne dosledno; - ob večji pomoči učitelja podaja vsaj približne primerjave med posameznimi umetninami istega obdobja ali smeri ter med različnimi obdobji ali smermi.	- ob pomoči učitelja predstavi nekaj značilnosti umetnostnozgodovinskega obdobja ali smeri in ga/jo ustrezno kronološko ter geografsko umesti; - predstavi posamezne umetnostne zvrsti; - navede nekaj najpomembnejših avtorjev in umetnin; - uporablja ustrezno terminologijo, vendar ne dosledno; - ob pomoči učitelja podaja vsaj približne primerjave med posameznimi umetninami istega obdobja ali smeri ter med različnimi obdobji ali smermi.	- ob manjši pomoči učitelja predstavi splošne značilnosti umetnostnozgodovinskega obdobja ali smeri in ga/jo ustrezno kronološko ter geografsko umesti; - predstavi posamezne umetnostne zvrsti; - navede večino najpomembnejših avtorjev in umetnin; - uporablja ustrezno terminologijo, pri čemer je skoraj v celoti dosleden; - podaja vsaj približne primerjave med posameznimi umetninami istega obdobja ali smeri ter med različnimi obdobji ali smermi.	- samostojno predstavi splošne značilnosti umetnostnozgodovinskega obdobja ali smeri in ga/jo ustrezno kronološko ter geografsko umesti; - predstavi posamezne umetnostne zvrsti; - navede vse najpomembnejše avtorje in umetnine; - uporablja ustrezno terminologijo, pri čemer je popolnoma dosleden; - podaja smiselne primerjave med posameznimi umetninami istega obdobja ali smeri ter med različnimi obdobji ali smermi.

Pri ocenjevanju pisnih izdelkov lahko upoštevamo naslednje opisnike:

Ocena Opisniki po kategorijah	1 Dijak:	2 Dijak:	3 Dijak:	4 Dijak:	5 Dijak:
Strokovna ustreznost	- je pomanjkljivo predstavil temo.	- je zadovoljivo predstavil temo, a se je večkrat ponavljal ter izpostavil le očitna in pogosto banalna dejstva.	- je načeloma korektno predstavil temo, a se je nekajkrat ponavljal ter izpostavil predvsem očitna in pogosto banalna dejstva.	- je korektno predstavil temo, a informacij ni kritično vrednotil in jih povezal v izvirno celoto, zbral je vsebinsko pestre in aktualne podatke.	- je celostno (z več vidikov) predstavil temo, pri čemer je informacije kritično vrednotil in jih povezal v izvirno celoto, zbral je vsebinsko pestre in aktualne podatke, ki so relevantni za izbrano likovno delo.
Terminološka ustreznost	- ni uporabljal ali je napačno uporabljal strokovno terminologijo; - besedilo ni berljivo.	- je deloma pravilno uporabljal strokovno terminologijo, a pri tem ni upošteval ciljne publike (potencialnih bralcev), zato je strokovno besedišče preveč laično/prezahtevno; - besedilo je težko berljivo.	- je sicer pravilno uporabljal strokovno terminologijo, a pri tem ni upošteval ciljne publike (potencialnih bralcev), zato je strokovno besedišče preveč laično/prezahtevno; - besedilo je berljivo.	- je pravilno uporabljal strokovno terminologijo in pri tem upošteval ciljno publiko (potencialne bralce); - besedilo je lahko berljivo.	- je pravilno uporabljal strokovno terminologijo in pri tem upošteval ciljno publiko (potencialne bralce); - besedilo je tekoče berljivo.
Zbiranje in navajanje virov	- ni navedel virov ali je pomanjkljivo navedel en sam vir; - ni uporabil zanesljivih oziroma preverljivih podatkov.	- je uporabil le nekaj lahko dosegljivih virov, ki jih je pomanjkljivo in nedosledno navedel; - z viri ni pokrtil skoraj nobenega od vidikov likovnega dela (vsebinske, formalne in slogovne analize), ki ga je obravnaval.	- je uporabil več lahko dosegljivih virov, a jih je pomanjkljivo ali nedosledno navedel; - z viri ni pokrtil vseh vidikov likovnega dela (vsebinske, formalne in slogovne analize), ki ga je obravnaval.	- je uporabil različne vire, ki jih ni dosledno navedel; - z viri je pokrtil vse vidike likovnega dela (vsebinsko, formalno in slogovno analizo), ki ga je obravnaval.	- je uporabil različne vire, ki jih je dosledno navedel - s kritično izbranimi viri je pokrtil vse vidike likovnega dela (vsebinsko, formalno in slogovno analizo), ki ga je obravnaval.
Umestitev v širši kontekst	- je temo obravnaval izolirano in pomanjkljivo; - umetniškega dela ni povezoval oziroma ga primerjal z drugimi in ni opisal njegovega pomena za lokalno oziroma širše okolje.	- je pri obravnavanju teme le delno upošteval širši kontekst, a manj prepričljivo, saj ni navedel primerjav in sorodnih del, družbenih vplivov ipd.; - ni izpostavil pomena umetniškega dela za lokalno oziroma širše okolje.	- je pri obravnavanju teme upošteval širši kontekst, a manj prepričljivo, saj je navedel le delno ustrezne primerjave, le eno sorodno delo oziroma je le približno nakazal vpetost v družbo; - je zgolj nakazal pomen umetniškega dela za lokalno oziroma širše okolje.	- je pri obravnavanju teme upošteval širši kontekst, ki ga je korektno opisal: navedel je primerjave in sorodna dela, družbene vplive ipd.; - je izpostavil pomen umetniškega dela za lokalno oziroma širše okolje.	- je pri obravnavanju teme upošteval širši kontekst, ki ga je prepričljivo opisal: navedel je smiselne primerjave in sorodna dela, družbene vplive ipd.; - je izpostavil pomen umetniškega dela za lokalno oziroma širše okolje.
Spremljevalne aktivnosti/ naloge: portfolio, delovni proces in upoštevanje nasvetov učitelja/mentorja	- ni opravil ali dokončal vseh spremljevalnih aktivnosti/nalog; - ni izdelal vseh predvidenih izdelkov; - ni upošteval popravkov, komentarjev, dopolnil in nasvetov mentorja.	- je opravil večino spremljevalnih aktivnosti/nalog, nekatere pomanjkljivo in površno; - je izdelal vse izdelke, a z nizko stopnjo izvirnosti, pri tem večinoma ni upošteval navodil; - ni upošteval popravkov, komentarjev, dopolnil in nasvetov mentorja.	- je opravil vse spremljevalne aktivnosti/naloge, nekatere pomanjkljivo ali površno; - je izdelal vse izdelke, a z nizko stopnjo izvirnosti, pri tem pa ni vedno upošteval navodil; - ni v celoti upošteval popravkov, komentarjev, dopolnil in nasvetov mentorja.	- je korektno opravil vse spremljevalne aktivnosti/naloge; - je izdelal vse izdelke, ki so korektni in sledijo danim navodilom; - je v celoti upošteval popravke, komentarje, dopolnila in nasvete mentorja ter konstruktivna opažanja sošolcev.	- je suvereno in natančno opravil vse spremljevalne aktivnosti/naloge; - je izdelal vse izdelke, ki so izvirni in sledijo danim navodilom; - je v celoti upošteval popravke, komentarje, dopolnila in nasvete mentorja ter konstruktivna opažanja sošolcev.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

ČLOVEK IN NARAVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema umetniško ustvarjalnost, v kateri se kaže vpetost človeka v naravo in v kateri se tematizira njegov odnos do okolja v različnih umetnostnozgodovinskih obdobjih in s poudarkom na moderni in sodobni umetnosti (umetnine, ki odražajo aktualno okoljsko problematiko in trajnostni razvoj). Pri tem se izpostavijo ključni vidiki človeka v odnosu do narave: človek kot del narave, kot njen preoblikovalec, uničevalec, družbenokritični aktivist ter človek kot načrtovalec utopične prihodnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V preteklih umetnostnozgodovinskih obdobjih velja poudariti prazgodovino s koliščarsko kulturo, rastlinsko ornamentiko od srednjega veka do secesije (npr. vitičevje v stiških rokopisih, dekoracija zlatih oltarjev, baročne freske, tihožitja, dekorativnost secesijske arhitekture), upodobitve živali na srednjeveških freskah (npr. upodobitev klavžarja na srednjeveških freskah v Hrastovljah in Gradišču pri Divači), upodobitev narave v renesančnem slikarstvu (Vittore Carpaccio), postavitev renesančnih in baročnih vil in dvorcev v naravo (npr. Zemono, Štatenberg), baročno vrtno umetnost (npr. Dornava), romantično krajino (npr. Marko Pernhart in Anton Karinger) in impresionistično krajino (npr. slikarja Ivan Grohar in Matija Jama). Dela se obravnavajo v okviru umetnostnozgodovinskih slogov s prepletanjem vpliva geografske lege slovenskega ozemlja in njegovih posebnosti. Izpostaviti je treba pomen slovenske moderne pri izoblikovanju narodne in umetnostne identitete (npr. Ivan Grohar, *Sejalec*, Ivan Vurnik, *Zadružna gospodarska banka v Ljubljani*). Pri moderni in sodobni umetnosti se izpostavijo ekološke teme neoavantgarde (npr. skupina OHO) in bioumetnost (npr. Špela Petrič, Robertina Šebjanič, Polona Tratnik), pri čemer se poudari tudi pomen slovenskih umetnikov v svetovnem merilu (npr. Marjetica Potrč, Maja Smrekar). Ob primerih izbranih arhitektur so predstavljeni temeljni vidiki trajnostne gradnje, ki odražajo sodobno potrebo po kakovosti bivanja v simbiotičnem odnosu z okolico in skrbi za naravo (smotrna uporaba gradbenih materialov, učinkovita raba energije in naravnih virov, smiselno povezovanje kulturne krajine z okoljem, povezovanje starega in novega (stavbne dediščine s sodobnimi rešitvami) ipd.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporoča se terenski ogled lokalnih refugijev, srednjeveških cerkva in drugih spomenikov in situ, ogled stalne razstave Narodnega muzeja Slovenije, Krajinskega parka Ljubljansko barje, Pokrajinskega muzeja v Celju, Narodne galerije, občinskih in pokrajinskih muzejev, vsakokratnih aktualnih občasnih razstav sodobne umetnosti v mestih. Za poglobljeno razumevanje teme lahko dijaki ustvarjajo na temo trajnostnega razvoja in odnosa do okolja (npr. uporaba recikliranih materialov, land art, družbenokritično sporočilo v poljubno izbranem mediju ...). Na razstavah sodobne umetnosti za dijake oblikujemo vprašanja, ki krepijo kritično mišljenje in aktivno državljanstvo.

CILJI

Dijak:

○: spoznava umetnine, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njen preoblikovalec,

○: razume pomen motiva »slovenske krajine« (povezanost Slovencev z naravo) pri oblikovanju slovenske identitete, pri čemer razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi,

SC (1.2.2.2)

○: se uri v razbiranju sporočilnosti umetnin in jih kontekstualizira z aktualnimi problemi trajnostnega razvoja, pri čemer kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe,

SC (2.2.2.1)

○: z razumevanjem in doživljanjem s trajnostnim razvojem povezanih umetnin oblikuje odgovoren odnos do naravnih sistemov, ki ga gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi in družbenimi sistemi,

SC (2.1.3.1)

○: spoznava temeljne vidike in merila trajnostne gradnje in njen pomen za kulturo sodobnega bivanja in skrb za okolje,

SC (2.3.1.1)

○: skozi doživljanje umetnosti spoznava in prepozna lastna občutja, čustva in misli.

SC (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede umetnine iz različnih obdobj, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njen preoblikovalec, ter primerja njihovo sporočilo in ga osmisli v luči zgodovinskih okoliščin,

v umetninah iz različnih obdobj, v katerih je tematiziran človek kot del narave oziroma njegov odnos do nje, poišče in ubesedi sporočilo za sodobni čas,

navede ključne umetnine, ki so skozi zgodovino prispevale k oblikovanju slovenske nacionalne identitete (*Poletje Ivane Kobilce, Sejalec Ivana Groharja, različne upodobitve Triglava*), in konkretno pojasni njihov prispevek,

ugotavlja vsebinsko, celo ideološko naglašenost krajine glede na kontekst, v katerem je nastala,

ovrednoti vlogo umetnosti pri oblikovanju individualne in kolektivne identitete v bodočnosti,

na izbranih umetninah (predvsem sodobnih) predstavi aktualne probleme trajnostnega razvoja (socialne, ekološke, tehnološke izzive),

predstavi sporočila izbranih umetnin, ki se nanašajo na probleme trajnostnega razvoja in o njih diskutira,

ustvari aktualizacijo umetnin iz starejših obdobj, ki komentira probleme trajnostnega razvoja,

ob izbrani umetnini prepozna elemente trajnostnega razvoja (npr. trajnostni materiali, ogljični odtis) se opredeli, argumentirano izrazi svoje mnenje,

pozna termin podnebna anksioznost in zna poiskati pomoč, če se kdaj sooča s tem.

TERMINI

- koliščarsko naselje ◦ personifikacije mesecev in letnih časov ◦ žanr ◦ francoski tip parka ◦ angleški tip parka
- romantična krajina ◦ impresionistična krajina ◦ land art ◦ bio umetnost ◦ performans ◦ instalacija
- intermedijska umetnost ◦ trajnostna arhitektura ◦ refugij

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Proces učenja in znanja dijakov se ugotavlja s formativnim spremljanjem. Uresničevanje ciljev in preverjanje standardov znanj naj učitelj preverja sproti ob obravnavi teme. Pomembno je, da učitelj dijakom poda povratno informacijo, ki omogoča izboljševanje učnih dosežkov.

Preverjanje in ocenjevanje pa se izvaja klasično (ustno ocenjevanje znanja, pisni preizkusi znanja) in z drugimi raznolikimi načini, tako analogno kot s pomočjo digitalne tehnologije. Tako lahko dijak na primer izdelava časovni trak ali e-časovni trak, napiše tematski esej ali posname videoesej, oblikuje in ustvari plakat na določeno temo, napiše oceno dokumentarnega filma, sestavi preglednico umetnostnih in kulturno-zgodovinskih dosežkov nekega obdobja ali teme, ki jo obdeluje, pripravi poročilo z ogleda razstave, obiska muzeja, arheološkega najdišča, poročilo ogleda mesta in arhitekturnih dosežkov, parkov. Lahko neposredno predstavi umetnino na terenu, pripravi tematsko zaokroženo predstavitev smeri, likovnega problema, umetnika, lahko izpelje intervju z umetnikom, organizira obisk in predstavitev umetnika v ateljeju ...

Dijaki lahko poznavanje in razumevanje obravnavanih vsebin izkažejo (še posebej pri projektnem delu) na številne ustvarjalne načine, kot so izdelava stripa na določeno temo, izdelava kratkega videoposnetka ali videoeseja, s katerim predstavijo izbrano umetnino, izdelajo tematske foto zgodbe, kolažno ali digitalno preoblikujejo umetnine, umetnine aktualizirajo pisno, vizualno, glasbeno, plesno ...

Navodila za učne dosežke oz. izdelke dijaki prejmejo v naprej, prav tako so dijakom v naprej poznani kriteriji uspešnosti in preverjanja znanja, ki jih lahko pomagajo tudi sooblikovati. Na podlagi teh kriterijev lahko svoje učne dosežke sproti vrednotijo sami, s pomočjo vrstnikov in učitelja. Tako pridobljena povratna informacija jim omogoča izboljševanje učnega dosežka oz. izdelka pred končnim ocenjevanjem po kriterijih ocenjevanja.

Za ocenjevanje vseh učnih dosežkov se učitelj posluži opisnih kriterijev, ki jih z dijaki tudi razjasni in lahko tudi sooblikuje. Primeri kriterijev spremljanja in vrednotenja ter ocenjevanja znanja so predstavljeni v specialnodidaktičnih priporočilih.

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji so navedeni v specialnih didaktičnih priporočilih v posebnem poglavju učnega načrta.

SVET KRŠČANSTVA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema razvoj sakralne umetnosti in kulturnozgodovinsko vlogo krščanstva v slovenski umetnosti ter njegov kulturnozgodovinski pomen v posameznih obdobjih, in sicer od poznega rimskega obdobja do 20. stoletja. Izpostavljene so posebnosti v slovenski sakralni arhitekturi (v odnosu do cerkvene arhitekture v širšem evropskem prostoru), pri čemer so predstavljeni različni stavbni tipi glede na namembnost in arhitekturne značilnosti. Ob izbranih slikarskih in kiparskih delih so predstavljeni osrednji krščanski ikonografski motivi in slogovne značilnosti njihove obravnave v posameznih obdobjih. Ob obravnavi izbranih spomenikov so predstavljeni slovenski umetniki, ki so posebej zaznamovali sakralno umetnost in njen razvoj.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri obravnavi te teme se je smiselno osredotočiti na tista umetnostnozgodovinska obdobja, v katerih sakralno prevladuje (gotika, barok), in izpostaviti specifične pojave, ki so značilni za Slovenijo (npr. refugiji, dvoranska cerkev, kranjski prezbiterij oz. ikonografske posebnosti gotskih poslikav, krilni, zlati in tabernakeljski oltarji ...). Potrebno je upoštevati povezanost naše umetnosti tako z italijanskim kot srednjeevropskim umetnostnim prostorom. Ob izbranih slikarskih in kiparskih delih so predstavljeni osrednji krščanski ikonografski motivi (npr. Marija z detetom na prestolu, Križani, Pohod in poklon treh kraljev, križev pot, Marija Zavetnica s plaščem, Pietà (Sočutna), Mrtvaški ples, sv. Krištof, sv. Florjan). Med umetniki poudarimo sakralni opus pomembnih slikarjev druge polovice 19. in prve polovice 20. stoletja (npr. Janez in Jurij Šubic, Ivana Kobilca, Ivan Grohar, France in Tone Kralj) ter premik k modernim tokovom v sakralni arhitekturi in slikarstvu v drugi polovici 20. stoletja (npr. Marko Mušič, Stane Kregar, Janez Bernik).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Smiselno se je navezovati na že poznane krščanske arhitekturne tipe iz evropske umetnosti in na že obravnavane krščanske ikonografske motive pri predmetu likovna umetnost v 1. letniku. Pri interpretaciji slikarskih in kiparskih del velja opozarjati tako na podobnosti z evropsko umetnostjo kot na specifične značilnosti v vsebinski in slogovni obravnavi posameznih motivov.

Spoznavanje teme naj bo vezano na umetnine domačega okolja (cerkve, samostani, poslikave idr.) in obisk občinskega, mestnega ali pokrajinskega muzeja, pa tudi Muzeja krščanstva na Slovenskem in Narodne galerije.

CILJI

Dijak:

○: raziskuje in spozna vsebinske in oblikovne značilnosti krščanske umetnosti v odnosu do kulturnozgodovinskih okoliščin in širšega evropskega prostora,

SC (1.3.2.1)

○: spozna in razlikuje različne tipe sakralne arhitekture skozi obdobja in njihov namen, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno in pisno raven svojega strokovnega jezika,

SC (1.1.2.2)

○: spozna in razume glavne krščanske motive, kakor so se razvijali skozi obdobja v slovenskem prostoru,

○: odkriva in ozavešča širši družbeno-kulturni pomen krščanske umetnosti na Slovenskem ter oblikuje pozitiven odnos do umetnostne dediščine,

SC (1.3.1.1)

○: s spoznavanjem, doživljanjem in kritičnim interpretiranjem sakralne umetnosti na Slovenskem izgrajuje osebno in prepozna nacionalno identiteto.

SC (3.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi (opiše) najpomembnejše vsebinske in oblikovne značilnosti sakralne umetnosti, navede najpomembnejše prelomnice v njenem razvoju (pokristjanjevanje, reformacija, protireformacija, jožefinske reforme, prva in druga svetovna vojna, čas socializma) in pojasni njihov vpliv na razvoj umetnosti,

primerja kulturnozgodovinske okoliščine razvoja krščanske umetnosti na Slovenskem z okoliščinami v širšem evropskem prostoru,

našteje najpomembnejše sakralne arhitekturne tipe različnih obdobj in jih opiše, pri tem pa uporablja ustrezno terminologijo,

pojasni, kako namen posameznih sakralnih arhitekturnih tipov narekuje njihov izgled in arhitekturne rešitve,

predstavi razvoj izbranih arhitekturnih tipov skozi obdobja,

navede glavne krščanske motive v slovenskem prostoru v različnih obdobjih in na kratko povzame zgodbe,

predstavi sporočila krščanskih motivov na konkretnih umetninah v luči zgodovinskih razmer v času njihovega nastanka,

navede najpomembnejše ustanove, ki hranijo umetnine krščanske umetnosti na Slovenskem,

našteje in opiše najpomembnejše sakralne arhitekturne spomenike na Slovenskem (npr. samostan v Stični, romarska cerkev na Ptujski Gori, stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani, romarska cerkev na Sladki Gori),

pojasni vlogo krščanske umetnosti na Slovenskem v kulturnem horizontu posameznega obdobja,

opiše, kako krščanska umetnost in dediščina krščanstva nasploh vpliva na njegovo življenje oz. kakšen vpliv ima na oblikovanje slovenske in evropske identitete,

predstavi vlogo institucij in strokovnjakov pri varovanju sakralne dediščine ter **navede ukrepe za varovanje sakralne dediščine, ki jih k ohranjanju lahko prispeva kot laični posameznik,**

s spoznavanjem, doživljanjem in kritičnim interpretiranjem sakralne umetnosti na Slovenskem izgrajuje osebno in prepoznavna nacionalno identiteto.

TERMINI

- krstilnica ◦ refugij ◦ samostan ◦ bazilika ◦ romarska cerkev ◦ stolnica ◦ krilni oltar ◦ kranjski prezbiterij
- celostna umetnina ◦ jezuitski tloris ◦ zlati oltar ◦ vitraj ◦ iluzionistično slikarstvo

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Svetujejo se raznoliki načini izkazovanja znanja. Proces učenja in znanja dijakov se ugotavlja s formativnim spremljanjem, preverjanje in ocenjevanje pa se izvaja klasično (ustno ocenjevanje znanja, pisni preizkusi znanja) in z drugimi raznolikimi načini, s katerimi poznavanje in razumevanje obravnavanih vsebin izkažejo na številne ustvarjalne načine, ki so predstavljeni v okviru prve teme.

SPOMIN V UMETNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Umetnostna dediščina ohranja in odraža, kako je človek skozi različna zgodovinska obdobja doživil sebe in kakšen odnos je vzpostavljala do drugega oz. do sveta, ki ga je obkrožal; razkriva nam, katere vidike življenja je človek izpostavljala v umetnosti in katere stvari je »ohranjala za večnost«. Tema obravnava vlogo spomina, preko katerega spoznavamo tako človekov vrednostni sistem kot družbena razmerja in kulturne vrednote. Izpostavimo upodobitve na nagrobnikih, ki odražajo položaj človeka v družbi in njegov odnos do smrti v različnih obdobjih, ter opazujemo in primerjamo raznolikost portretnih upodobitev v posameznih zgodovinskih dobah (reprezentativne, intimne, družinske portrete, avtoportrete). Jedro teme pa predstavlja vprašanje spomeniške plastike od prvih javnih spomenikov konec 19. stoletja do današnjega časa, s poudarkom na vprašanjih, kako spomeniki (so)oblikujejo kolektivni spomin in zaznamujejo naše razumevanje zgodovine.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Umetnine nam že vse od prazgodovinskih idolov preko rimskih nagrobnih in slavnih spomenikov jasno kažejo, da je v številnih umetniških delih materializiran, upodobljen človekov vrednostni sistem, kot se je vzpostavljala in razvijala v različnih zgodovinskih obdobjih. Tudi v srednjem veku za nekatere umetnine lahko rečemo, da odražajo, kaj si zasluži veličino in slavo za njihov čas in za prihodnje rodove (npr. svetniške upodobitve, nagrobniki cerkvenih in posvetnih gospodov ...). Od renesanse dalje se poleg nagrobnih spomenikov uveljavi portret, tako da lahko preko različnih tipov portretnih upodobitev posameznikov, družin in skupin razbiramo značilnosti in ideje določenega obdobja (npr. reprezentativne in alegorične baročne upodobitve, povzdigovanje meščanskih idealov in nacionalni poudarki v delih 19. stoletja itd.).

V obdobju narodno prebudnih gibanj v drugi polovici 19. stoletja so se začeli postavljati prvi javni spomeniki, v prvi polovici 20. stoletja pa so velike družbenopolitične spremembe postavljale nove in spreminjale oz. uničevale stare spomenike; po drugi svetovni vojni je sledilo množično postavljanje partizanskih spomenikov.

Prevpraševanje o človekovem položaju tako posameznika kot člana širše družbene skupnosti je aktualno tudi v sodobnem času, zaznamovanem s potrošniško, digitalizirano in individualizirano družbo, zato je odpiranje te teme ne le spoznavanje umetnostne dediščine na Slovenskem, temveč tudi spodbuda k razmisleku o našem odnosu do človeka in družbe, v kateri živimo.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporoča se ogled spomenikov v domačem kraju oz. regiji (s poudarkom na sodobnih spomenikih) in diskusija o tem, katere vrednote zagovarjajo oz. kakšna je njihova sporočilnost. Smiselne so primerjalne naloge, kako se v različnih obdobjih materializira in popularizira določene vrednote, katerih likovnih sredstev ter slogovnih in ikonografskih posebnosti se umetniki pri tem poslužujejo.

Med likovnimi nalogami velja spodbuditi nalogo zasnove javnega spomenika (v risarski ali digitalni tehniki), umestitvi spomenika v prostor ipd.

Spodbuja se medpredmetno povezovanje z zgodovino in slovenščino (literatura) ter različne ustvarjalne naloge, npr. digitalno oblikovanje načrtov s predstavitvijo spomenikov v domačem kraju in okolici ...

CILJI

Dijak:

○: odkriva povezave med umetninami in družbenozgodovinskim dogajanjem oz. materializacijo osebnih, družbenih in kulturnih vrednot v določenih umetninah,

○: raziskuje in spoznava javne spomenike domače regije in pomembne nacionalne javne spomenike ter to znanje uporabi za kritično in aktivno državljsko držo,

SC (1.2.5.1)

○: ozavešča konstitutivno vlogo umetnosti v razvoju osebne in skupnostne oz. nacionalne identitete ter vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja,

SC (1.3.1.1)

○: ob vrednotenju idej izbranih spomenikov razvija kritično mišljenje in aktivno državljsko držo,

SC (1.2.5.1)

○: ob raziskovanju spletnih gradiv o spomenikih v lokalnem in nacionalnem okolju razvija digitalne kompetence in se uri v smotrni in smiselni rabi novih tehnologij.

SC (4.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **na izbrani umetnini splošno prepoznane vrednote in jih poveže z družbenozgodovinskim dogajanjem v določenem obdobju,**
- » pojasni povezave med umetninami in družbenozgodovinskim dogajanjem oz. materializacijo osebnih, družbenih in kulturnih vrednot v izbranih umetninah,
- » **navede in opiše najpomembnejše javne spomenike domače regije in pomembne nacionalne spomenike,**
- » primerja najpomembnejše javne spomenike domače regije z javnimi spomeniki nacionalnega pomena in tujimi deli,
- » argumentira njihov status najpomembnejših javnih spomenikov v lokalnem ali nacionalnem okviru,
- » **razloži smisel varovanja lokalne in nacionalne umetnostne dediščine,**
- » pojasni pomen umetnin za osebno in skupnostno (lokalno in nacionalno) identiteto,
- » razloži in aktualizira sporočila izbranih umetnin,
- » vrednoti koncepte in ideje, ki jih utelešajo izbrane umetnine, jih ponotranji ali zavrne,
- » **predstavi ključne izzive varovanja spomeniške umetnostne dediščine v svojem lokalnem in širšem nacionalnem prostoru,**
- » predlaga nove rešitve za varovanje in prezentacijo spomeniške dediščine v lokalnem okolju,
- » kritično izbere in **uporabi primerna digitalna orodja za iskanje informacij, digitalnih vsebin o izbranih temah in individualno učenje.**

TERMINI

- nagrobnik ◦ nekropola ◦ relikviarij ◦ portret (represntativni, intimni, skupinski, družinski, konjeniški)
- avtoportret ◦ javni spomenik

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Izhaja se iz učnih ciljev in standardov znanja, ki jih profesor preverja ob obravnavi teme in pred pisnim ocenjevanjem znanja. Priporočamo formativno spremljanje in preverjanje znanja in učenja. Načini ocenjevanja znanja: pisno in ustno ter ocenjevanje izdelkov in drugih učnih dosežkov dijakov s pomočjo opisnih kriterijev. Drugi raznoliki načini izkazovanja znanja so predstavljeni v okviru prve teme.

OPISNI KRITERIJI

Opisni kriteriji so navedeni v specialnih didaktičnih priporočilih v posebnem poglavju učnega načrta.

ANTIKA IN NJENI ODMEVI

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema antično umetnost in kasnejša obdobja ter smeri na Slovenskem, v katerih antična umetnost odmeva tako formalno kot vsebinsko. Obravnava temeljnih spomenikov in značilnosti rimske arhitekture, kiparstva in slikarstva je navezana na primerjave s širšim evropskim prostorom in na domače posebnosti. Izpostavljeni so vplivi antike na arhitekturo (arhitekturni tipi in elementi), na zgledovanje po slogovnih značilnostih in lepotnih idealih antičnega kiparstva in slikarstva ter na vključevanje in preoblikovanje antičnih ikonografskih motivov v kasnejših umetnostnozgodovinskih obdobjih in sodobni kulturi. Ob poglobljanju v to temo se naglasi tudi poznavanje in razlikovanje pojmov klasika, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri tej temi se izhaja iz poznavanja grške in rimske umetnosti, s katero so se dijaki seznanili pri pouku umetnosti v 1. letniku. Osredotočiti se je potrebno na poznavanje razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti na Slovenskem (npr. nov tip mesta, mestnega središča, novi tipi javnih stavb, nekropole, kiparstvo in fragmenti stenskega slikarstva s poudarkom na ikonografiji). Vključeno je poznavanje klasičnih arhitekturnih prvin in vpliv formalnih značilnosti na romansko arhitekturo. Ob izbranih primerih renesančne in baročne arhitekture ter kiparstva se raziskuje naslon na rimske antične prvine. Naglasi se vpliv mitologije na ikonografijo baročnih profanih poslikav. Predstavljeni so elementi antike v neoklasicistični in historični arhitekturi ter neoklasicističnem slikarstvu (Franc Kavčič). Poudarek je na odkrivanju antičnih arhitekturnih prvin v delih Jožeta Plečnika in na razumevanju t. i. modernega klasicizma v njegovem opusu. Vključeno je odkrivanje in razumevanje odmevov antične mitologije v umetnosti 20. stoletja (npr. odmev estetskega ideala v kiparstvu socialističnega realizma, Marij Pregelj, Stane Kregar), tako v estetskem kot ikonografskem pogledu.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporoča se terenski ogled lokalnih spomenikov, stalne razstave Narodnega muzeja Slovenije, Mestnega muzeja Ljubljana, Pokrajinskega muzeja Celje, Šempetrske nekropole ter drugih spomenikov *in situ*, kot so arheološki parki, cerkve, gradovi in dvorci (na primer Brežice, Slovenska Bistrica), neoklasicistična in historična arhitektura v mestih in Plečnikova arhitektura.

Spodbujati velja ustvarjalne naloge v povezavi z antično temo, npr. primerjave antičnih lepotnih idealov s kasnejšimi obdobji in sodobnostjo, preoblikovanje mitoloških motivov, razumevanje položaja človeka v družbi in naravi itd.

Predlagana je tudi razširitev teme z aktualnimi primeri s področja popularne kulture in sodobne umetnosti.

CILJI

Dijak:

- : spozna ključne antične umetnine na Slovenskem in njihove značilnosti ter se izraža z ustrezno terminologijo predmeta, **SC** (1.1.2.2 | 1.3.2.1)
- : prepozna in razlikuje pojme klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem, pri čemer se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije, torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav, **SC** (1.1.2.1)
- : prepozna elemente antične dediščine v poznejših umetninah in razume razloge za njihovo rabo, pri čemer presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, **SC** (2.2.1.2)
- : raziskuje spletne strani muzejev in njihovo vlogo pri spoznavanju umetnosti, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, ter izboljšuje osebne strategije iskanja, **SC** (4.1.1.1)
- : izgrajuje zavest o pomenu državljskih vrednot v različnih družbenih kontekstih in vlogo umetnosti v tem kontekstu. **SC** (1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede ključne antične umetnine na Slovenskem in opiše njihove značilnosti, pri tem pa uporablja ustrezno terminologijo,

primerja ključne antične umetnine na Slovenskem z antičnimi umetninami v evropskem prostoru,

navede kratke definicije pojmov klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem,

z lastnimi besedami pojasni pojme klasično, klasicizem, neoklasicizem, akademizem in historizem in jih uporabi v ustreznem kontekstu,

v umetninah iz poznejših obdobj prepозна in poimenuje antične oblikovne elemente ali vsebinske značilnosti,

pojasni, kateri antični elementi so prisotni na izbranih poznejših umetninah in kakšna je njihova vloga (zakaj so prisotni, kaj izražajo),

samostojno najde nove primere poznejših umetnin, ki povzemajo antične oblikovne elemente ali vsebinske značilnosti,

na spletu poišče računalniške rekonstrukcije antičnih ruševin,

kritično presoja verodostojnost različnih izvedb računalniške rekonstrukcije antičnih ruševin,

na spletu poišče podatke o izbranih umetninah na spletnih straneh muzejev in galerij, kjer so hranjene,

na spletnih straneh muzejev in galerij samostojno poišče virtualne sprehode, 3D animacije in druge načine računalniške prezentacije umetnin.

TERMINI

◦ urbs quadrata ◦ mitrej ◦ klasično ◦ klasicizem ◦ neoklasicizem ◦ historizem ◦ akademizem ◦ moderni klasicizem

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Uresničevanje ciljev in preverjanje standardov znanj naj učitelj preverja sproti ob obravnavi teme. Pomembno je, da učitelj dijakom poda povratno informacijo, temelječo na opisnih kriterijih. Standarde znanj iz omenjene teme se lahko ocenjuje ustno, pisno ali pa ocenjujemo tudi različne izdelke dijakov in dijakinj. Priporočamo formativno spremljanje učenja in znanja dijakov. Za ocenjevanje izdelkov je treba pripraviti opisne kriterije. Raznoliki drugi načini izkazovanja znanja za obvezno temo so predstavljeni v okviru prve teme.

IZKUSTVO URBANE KRAJINE

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema ogled mesta po izbiri učitelja, pri čemer je pozornost na oblikovanju urbane krajine skozi različna zgodovinska obdobja. Ob neposrednem srečevanju z mestom se kaže vpetost človeka v družbeno skupnost in v prostor, doživljanje in preoblikovanje okolja ter se tematizira njegov odnos do urbanega okolja, kot se je oblikoval v posameznih obdobjih (od začetkov poselitve, preko kasnejših obdobj in vse do sodobnosti). Pri tem se spozna struktura oz. organizacija mestnih predelov (glede na namembnost), ureditev ulic in trgov, vključevanje zelenih površin ter se ugotavlja raba gradbenih materialov. Posebna pozornost je namenjena razbiranju in prepoznavanju značilnosti sodobnega mesta, in sicer s poudarkom na kritičnem razmisleku o razvoju mest v postindustrijski dobi, potrošniški družbi in ekološki oz. trajnostni problematiki.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se osredotoča na urbanistični razvoj mest na Slovenskem, pri čemer se izpostavijo tipi mest v različnih obdobjih: rimsko mesto, srednjeveško mesto, novoveški razvoj mesta v baroku in 19. stoletju ter na prelomu stoletja, modernizem v urbanizmu po 2. svetovni vojni in sodobne urbanistične težnje.

Poudariti velja značilnosti organizacije mesta v posameznem obdobju, vključevanje najbolj prepoznavnih oz. značilnih arhitekturnih tipov in rabo gradbenih materialov. Pomembna tema je tudi odnos med historičnim in modernim, med javnim in zasebnim, novih tehnologij in modelov bivanja, vprašanje revitalizacije starih mestnih jeder in skrb za dediščino, iskanje okoljsko trajnostnih rešitev ipd.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Pripravo na ogled mesta je potrebno skrbno načrtovati, in sicer z uvodno predstavitevjo urbanističnih značilnosti mesta v posameznih zgodovinskih obdobjih. Priporoča se povezava z učiteljem zgodovine, ki smiselno vključi ključne zgodovinske dogodke in prelome v razvoju mesta, in z učiteljem geografije, ki izpostavi vpliv geografske lege mesta. Dobro je načrtovati terenski ogled z različnimi nalogami, ki jih dijaki opravijo ali samostojno, ali v paru ali v manjših skupinah. Za dijake oblikujemo vprašanja, ki krepijo kritično razmišljanje in aktivno državljanstvo, pri čemer se izpostavijo sodobna urbanistična vprašanja, vezana na ekološke oz. trajnostne teme – ta del lahko vključimo v sam terenski ogled ali pa v diskusijo po ogledu.

Priporočena je razširitev teme z aktualnimi primeri trajnostno naravnanih rešitev v arhitekturi, (industrijskem, tekstilnem idr.) oblikovanju in snovanju javnega prostora. Tematiko podpremo z ogledi dokumentarnih filmov in razstav, predstavitevjo projektov, analizo člankov in pogovorih o dani tematiki.

Za poglobljeno razumevanje teme se priporoča, da dijaki ustvarjajo likovne naloge na temo razvoja mesta in njihovega odnosa do urbanega okolja, npr. risanje mestnih tlorisov in prekrivanje mestnega tlorisa s tlorisi iz različnih zgodovinskih obdobj. Lahko jih spodbudimo k pripravi okrogle mize oz. razredne diskusije po sistemu SWOT analize (prednosti in slabosti domače urbane krajine, priložnosti in nevarnosti za razvoj v prihodnje), oblikovanju razstave (v fizični ali spletni obliki) o razvoju mesta, pripravi ankete o urbanističnih težavah in priložnostih, pisanju reportaže ali eseja (na določeno problemsko temo, povezano z mestom) za šolski ali krajevni časopis ipd.

CILJI

Dijak:

○: raziskuje in spoznava urbanistični razvoj domačega kraja skozi različna zgodovinska obdobja,

SC (1.3.2.1)

○: spoznava in doživlja temeljne predele mesta, njihove značilnosti in namen oz. pomen ter z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev,

SC (5.3.5.1)

○: razmišlja o sodobnih urbanističnih vprašanjih in ekološki oz. trajnostni problematiki, pri čemer kritično ocenjuje povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo,

SC (2.1.1.1)

○: oblikuje vrednote in stališča do spoštovanja in ohranjanja lokalne in nacionalne umetnostne dediščine,

SC (1.3.5.1)

○: vzpostavlja odgovoren odnos do naravnega in urbanega lokalnega okolja, ki ga gradi na razumevanju njune kompleksnosti in razmerij med naravnimi in družbenimi sistemi.

SC (2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede ključne premene v urbanističnem razvoju domačega kraja in jih na kratko opiše,

opiše najpomembnejše tipe mesta skozi zgodovino razvoja urbanizma (rimsko mesto, srednjeveško mesto, novoveški razvoj mesta v baroku in 19. stoletju ter na prelomu stoletja, modernizem v urbanizmu po 2. svetovni vojni in sodobne urbanistične težnje),

pojasni povezave med ključnimi premenami v urbanističnem razvoju domačega kraja in zgodovinskimi okoliščinami,

predlaga urbanistične izboljšave glede na potrebe prebivalcev sodobnega časa in potrebe v prihodnosti,

poimenuje temeljne predele mesta, predstavi njihove značilnosti in pojasni njihov namen oz. pomen,

vrednoti delitev mesta na posamezne predele glede na potrebe njegovih prebivalcev,

prepozna (opiše) najbolj pereče urbanistične pomanjkljivosti mesta in izzive, povezane s problematiko trajnostnega razvoja ter predlaga rešitve,

poišče primere dobrih in slabih sodobnih urbanističnih zasnov mest ter jih vrednoti,

predstavi urejenost idealnega mesta prihodnosti in njegovo estetiko.

TERMINI

◦ urbs quadrata ◦ obzidje ◦ forum ◦ magistrat/rotovž ◦ trg ◦ park ◦ funkcionalizem ◦ trajnostna arhitektura ◦ javni vodnjak

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Svetujejo se raznoliki načini izkazovanja znanja. Proces učenja in znanja dijakov se ugotavlja s formativnim spremljanjem, preverjanje in ocenjevanje pa se izvaja klasično (ustno ocenjevanje znanja, pisni preizkusi znanja) in z drugimi raznolikimi načini, s katerimi poznavanje in razumevanje obravnavanih vsebin izkažejo na številne ustvarjalne načine, ki so predstavljeni v okviru prve teme.

ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMEMB: INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE RESNIČNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema umetniške smeri in izbrane umetnike 20. stoletja. Osredotoča se na prikaz kompleksnega prepleta med družbenim dogajanjem in individualno izkušnjo ter intimnim svetom umetnic in umetnikov.

Družbenozgodovinske razmere, prelomi in kulturne spremembe v 20. stoletju dobijo umetniški izraz v raznolikih likovnih in motivnih svetovih ter ustvarjalnih praksah, ki se oblikujejo kot umetniški odzivi na družbeno resničnost ali kot njena domišljajska preobrazba. V tematskem sklopu je poudarek na osebnih umetniških svetovih, ki se kažejo v (avto)portretnih upodobitvah, ekspresivnih figuralnih težnjah, intimistično občutenih interierjih, žanrih in tihožitjih, fantastičnih vizijah, sanjskih prizorih in drugih avtorskih »mitologijah«.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Predstavljene so povezave med nastopom obravnavanih umetniških smeri in njihovim družbenozgodovinskim kontekstom (družbenopolitične razmere med in po obeh svetovnih vojnah, prehod v postmoderno kulturo in alternativna kulturna gibanja, potrošniška in medijska krajina sodobnega sveta). V prvi polovici 20. stoletja je poudarek na ekspresivno in fantastično preoblikovani stvarnosti (npr. France in Tone Kralj, Veno Pilon, France Mihelič, Stane Kregar, Marko Šuštaršič), v drugi polovici 20. stoletja so izpostavljeni eksistencialno občutena povojna figuralika (npr. Gabrijel Stupica, Marij Pregelj, Zoran Mušič, Janez Bernik), informelsko zaznamovane težnje, premik k slogovni raznolikosti v postmodernizmu, individualne avtopoetike in ekspresivna figuralika (npr. Zmagor Jeraj, Metka Krašovec, Živko Marušič, Mirsad Begić, Jakov Brdar idr.) ter sodobni umetniški pristopi od devetdesetih let naprej (osebni umetniški svetovi in dela, ki naslavljajo vprašanja identitete in druge aspekte individualnosti v aktualnem družbenem kontekstu).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Za neposredni stik z umetniškimi deli je priporočen ogled muzejev in galerij, še posebej Moderne galerije v Ljubljani, Galerije Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki in obisk aktualnih razstav, ki se navezujejo na obravnavani tematski sklop.

Teoretična obravnava je lahko podkrepljena z ustvarjalnimi nalogami, s katerimi dijakinje in dijaki izrazijo razumevanje teme in jo aktualizirajo skozi lastno perspektivo (npr. tematizacija identitete v kontekstu množičnih medijev in družbenih omrežji; z izbrano tehniko (npr. risba, kolaž, digitalno orodje) izrazi svoje občutje in čustva.

Pri različnih oblikah terenskega dela je priporočen interdisciplinarni pristop, pri čemer so smiselne medpredmetne povezave (npr. z zgodovino in književnostjo).

CILJI

Dijak:

- : spozna umetnine, pri katerih je viden vpliv družbenih okoliščin na izkušnjo posameznika, pri čemer vzpostavlja odnos do umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega, **SC** (1.3.1.1)
- : raziskuje in spozna dogajanje na področju slovenske umetnosti 20. in 21. stoletja, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu, **SC** (1.3.2.1)
- : ugotavlja povezave med nacionalno umetnostjo in mednarodnimi umetniškimi tokovi,
- : ob doživljanju in razumevanju umetnin spozna svoje vrednote, razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi in predsodke ter jih lahko tudi spreminja. **SC** (3.3.1.1 | 1.2.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

ob izbranih umetninah predstavi, kako se osebna izkušnja umetnic in umetnikov izrazi v njihovih delih,

interpretira izbrane umetnine in ob teh primerih pojasni, kako se preko umetnin odrazi vpliv družbenih okoliščin na izkušnjo posameznika,

navede izbrana ključne smeri, gibanja in posameznike, ki so zaznamovali razvoj slovenske umetnosti 20. in 21. stoletja ter predstavi izbrane umetnine,

pojasni povezavo med zgodovinskimi okoliščinami in pojavom novih smeri, gibanj, delovanjem posameznih umetnikov in nastankom izbranih umetnin,

vrednoti sodobno umetniško ustvarjalnost, tako da v vlogi kuratorja sam izbere dela, ki se mu zdijo ključna za sodobni čas in svoj izbor argumentira,

primerja izbrane umetnine iz slovenskega in širšega evropskega prostora glede na vsebinske in oblikovne značilnosti,

na primerih izbranih umetnin prepozna vlogo slovenske umetnosti v širšem evropskem prostoru.

TERMINI

- modernizem ◦ eksistencialistična figuralika ◦ barvni realizem ◦ informel ◦ Ljubljanska grafična šola
- postmodernizem ◦ nova podoba ◦ ekspresivna figuralika ◦ avtopoetika

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Izhaja se iz učnih ciljev in standardov znanja, ki jih profesor preverja ob obravnavi teme in pred pisnim ocenjevanjem znanja. Priporočamo formativno spremljanje in preverjanje znanja in učenja. Načini ocenjevanja znanja: pisno in ustno ter ocenjevanje izdelkov in drugih učnih dosežkov dijakov s pomočjo opisnih kriterijev. Drugi raznoliki načini izkazovanja znanja so predstavljeni v okviru prve teme.

PREMENE V ARHITEKTURI IN OBLIKOVANJU 20. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema bogato in raznoliko arhitekturno dejavnost oz. slogovne usmeritve 20. stoletja (secesija na prelomu stoletja, moderne, ekspresionistične in funkcionalistične težnje v medvojnem obdobju, povojni modernizem, pojav postmodernizma v poznih sedemdesetih letih), pomembne arhitekte, njihove posebnosti in izvirne rešitve. Poudarjene so družbene in ekonomske razmere mest, kjer delujejo, vpliv središč, kjer se arhitekti šolajo in vpliv naročnikov na tipologijo in slog del. Obravnavani so tudi grafični in industrijski oblikovalci ter družbeno-politični kontekst, v katerem delujejo, sporočajo in razstavljajo (s poudarkom na vlogi, ki jo imajo v času razpada Jugoslavije).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema zajema poznavanje značilnosti secesijske, moderne, modernistične in funkcionalistične arhitekture ter njihovega zgodovinskega, kulturnega in družbenega konteksta. V obravnavo se vključi tudi urbanizem, grafično in industrijsko oblikovanje. Predstavljeni so novi materiali ter arhitekturne in urbanistične naloge tako pred kot po drugi svetovni vojni (na primer nebotičnik, večstanovanjska najemniška hiša, delavska naselja in kolonije, mestna vila, družinske vrstne hiše, najemniški stanovanjski blok, poslovna stavba, javna stavba, industrijska hala). V izhodišču je poznavanje ključnih arhitektov in oblikovalcev (npr. Maks Fabiani, Jože Plečnik, Ivan Vurnik, Vladimir Šubic, Josip Costaperaria, Vladimir Mušič, Edvard Ravnikar, Savin Sever, Edo Mihevc), njihovih posebnosti in vpetosti v srednjeevropski oz. jugoslovanski prostor. Poseben poudarek je na Plečnikovem ustvarjanju arhitekturne podobe Ljubljane kot slovenske prestolnice. Obravnavajo se razlogi za premik k postmodernistični arhitekturi in poznavanje lastnosti postmodernistične arhitekture. Vključeno je obravnavanje pomembnejših postmodernističnih (npr. Vojteh Ravnikar s sodelavci, Marko Mušič, Miloš Bonča idr.) in sodobnih arhitektov (npr. ateljeji Bevk-Perović, Sadar-Vuga idr.). Tematizirano je poznavanje konteksta, v katerem se razvije grafično in industrijsko oblikovanje, najpomembnejših oblikovalcev in njihovi del (npr. Niko Kralj, Marijan Gnamuš, Matjaž Vipotnik) ter vloga institucij za razvoj in uveljavitev teh oblikovalskih področij.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporoča se terensko delo z ogledom arhitekture v domačem ali bližnjem kraju. Za poglobljeno razumevanje se ob terenskem delu priporoča risanje tlorisov, narisov, prerezov stavb.

Smiselno je vključiti obisk arhitekturnega biroja, bienala oblikovanja ipd.

Za poglobljeno razumevanje konteksta je priporočljivo medpredmetno povezovanje s predmetom zgodovina.

CILJI

Dijak:

- : spozna in ugotavlja ključne zgodovinske in družbene okoliščine za razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju ter vpliv umetnikov na razvoj teh okoliščin, **SC** (1.3.2.1)
- : raziskuje in prepoznava pojav novih arhitekturnih nalog in materialov v kulturnozgodovinskem kontekstu, pri čemer uporablja ustrezno terminologijo, **SC** (1.1.2.2)
- : spozna glavne sloge oz. smeri slovenske arhitekture 20. stoletja ter pri tem vzpostavlja odnos do nacionalne umetnosti, **SC** (1.3.1.1)
- : ob pomoči digitalnih vsebin raziskuje (individualno ali v skupini – projektno delo) vodilne slovenske arhitekte in oblikovalce ter njihova najbolj prepoznavna dela, pri čemer izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira, **SC** (4.1.1.1 | 5.3.4.1 | 4.3.3.1)
- : ob spoznavanju in raziskovanju arhitekture 20. in 21. stoletja oblikuje odnos do trajnostne arhitekture in njene vloge pri uresničevanju zelene trajnostne prihodnosti. **SC** (2.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **opiše ključne zgodovinske in družbene okoliščine za razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju,**
- » **pojasni vpliv arhitektov na razvoj arhitekture in oblikovanja v 20. stoletju na Slovenskem,**
- » **navede nove arhitekturne naloge in materiale** ter pojasni pojav novih arhitekturnih nalog, materialov v kulturnozgodovinskem kontekstu (razume povezavo z družbenozgodovinskim dogajanjem),
- » **ob izbranih umetninah prepozna in poimenuje osrednje smeri slovenske arhitekture 20. stoletja** in predstavi njihove značilnosti,
- » **navede vodilne slovenske arhitekte in oblikovalce** ter predstavi njihova izbrana dela,
- » **primerja glavne slovenske arhitekte in oblikovalce** ter njihova dela s primeri iz evropskega prostora.

TERMINI

◦ secesija ◦ moderni klasicizem ◦ modernizem ◦ funkcionalizem ◦ brutalizem ◦ utilitarizem ◦ trajnostna arhitektura

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Uresničevanje ciljev in preverjanje standardov znanj naj učitelj preverja sproti ob obravnavi teme. Pomembno je, da učitelj dijakom poda povratno informacijo, temelječo na opisnih kriterijih. Standarde znanj iz omenjene teme se lahko ocenjuje ustno, pisno ali pa ocenjujemo tudi različne izdelke dijakov in dijakinj. Priporočamo formativno spremljanje učenja in znanja dijakov. Za ocenjevanje izdelkov je treba pripraviti opisne kriterije. Raznoliki drugi načini izkazovanja znanja za obvezno temo so predstavljeni v okviru prve teme.

PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM EKSPERIMENTOM

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema zajema ključne umetniške novosti in pojave v 20. stoletju ter obravnava njihove vplive na sodobne umetniške usmeritve. Na eni strani je poudarek na formalnem eksperimentiranju, likovni inovativnosti in oddaljenosti od tradicionalne umetnosti (motivno, idejno in estetsko), na drugi strani pa je izpostavljena vloga avantgarde, njen kritičen odnos do meščanske kulture in težnja k aktivnemu preoblikovanju družbe. Umetniška dela in pojavi so predstavljeni v kontekstu družbenopolitičnih okoliščin, mednarodnih umetniških vplivov in glavnih idejnih ozadij, ki oblikujejo umetnostno mišljenje. Predstavljene so različne vloge umetnosti in ključne spremembe v njenemu pojmovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema obravnava dve prevladujoči liniji v moderni umetnosti. Prva se osredotoča na likovno preoblikovanje resničnosti in na vlogo likovne izraznosti pri sprejemanju in interpretiranju umetniških podob. Predstavljeni so inovativni ustvarjalni pristopi (npr. poudarek na procesu in materialnosti, subjektivni izraznosti, avtonomiji barve itd.) in pomen osamosvajanja likovnih prvin od začetkov moderne umetniške zavesti v impresionizmu, prvih eksperimentov z abstrakcijo, povojnega modernizma (npr. nove generacije umetnikov v šestdesetih in sedemdesetih letih, ki se odzivajo na sočasne umetniške tokove v svetu), postmodernističnega eklekticizma do možnosti, ki jih ponudijo novejši mediji in tehnologije. Druga linija izhaja iz avantgarde in njenega radikalnega preloma s tradicijo. Obravnava umetnostnih pojavov je osredotočena na konstruktivizem in njegovo mednarodno razsežnost, na avantgardo šestdesetih let (npr. gibanje OHO), retroavantgardo osemdesetih let (npr. NSK) in druga alternativna umetniška gibanja (npr. V.S.S.D.). Predstavljene so nove oblike umetniškega dela in udejstvovanja (kolektivno delovanje, manifesti, performans, krajinska umetnost, instalacija, montaža idr.), težnja k tesnejšemu odnosu med umetnostjo in življenjem, kritičen pogled na umetnost in družbo ter povezovanje različnih umetniških področij. V kontekstu umetnosti po 2. svetovni vojni je smiselno soočiti utrjevanje modernizma pod vplivom zahodnih likovnih usmeritev na eni strani z ideološkimi cilji socialističnega realizma na drugi.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Za neposredni stik z umetniškimi deli je priporočen ogled umetnostnih institucij, Moderne galerije in Muzeja sodobne umetnosti Metelkova. Priporočeni so ogledi aktualnih razstav, ki se navezujejo na obravnavani tematski sklop.

Teoretična izhodišča so lahko podkrepljena z ustvarjalno dejavnostjo (npr. priprava družbeno kritičnega performansa, izdelava anti-oglasa kot kritika porabniške kulture ipd.)

Priporočeno je delo s strokovnim gradivom (strokovnimi članki, spremnimi besedili k razstavam, umetnostnimi kritikami ipd.), ki so izhodišče za obravnavo izbrane teme in/ali razgovor o njej.

CILJI

Dijak:

○: spoznava različna pojmovanja (koncepte) in družbene vloge umetnosti, pri čemer krepi družbene odgovornosti,

SC (3.3.5.3)

○: ob obravnavi izbranih umetnin odkriva povezave med umetnostjo in družbenim dogajanjem,

○: ugotavlja posebnosti nacionalne umetnosti in razmišlja o njeni vpetosti v mednarodne umetniške tokove v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.3.2.1)

○: raziskuje in spoznava nove umetniške pristope – išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta – ter odkriva povezave med inovativnostjo forme in vsebinami v umetnosti 20. in 21. st.,

SC (1.3.2.1 | 4.1.1.1 | 4.1.3.1)

○: ob spoznavanju del moderne in sodobne umetnosti oblikuje kritičen in odgovoren odnos do družbe ter se vzgaja za kritično in aktivno državljsko držo.

SC (1.2.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi, kako se v 20. in 21. stoletju spreminjata razumevanje umetnosti in njene različne vloge,

samostojno ali ob pomoči učitelja interpretira izbrane umetnine glede na njihova vsebinska in idejna ozadja,

opiše družbene okoliščine v 20. in 21. stoletju ter izpostavi tiste, ki so ključno vplivale na razvoj umetnosti,

ubesedi sporočila umetnin glede na okoliščine njihovega nastanka in jih aktualizira ali pripravi osnutek svoje ideje in jo ustvarjalno izrazi,

opiše nekaj najbolj prepoznavnih specifik nacionalne umetnosti in jih na izbranih primerih vzporeja z evropskim in širšim prostorom,

pojasni soodvisnost nacionalne umetnosti in globalnega dogajanja na področju umetnosti,

navede nove umetniške pristope in jih opiše,

na izbranih primerih pojasni povezave med inovativnostjo forme in vsebinami v moderni umetnosti.

TERMINI

- modernizem ◦ socialistični realizem ◦ informel ◦ neokonstruktivizem ◦ avantgarda ◦ neoavantgarda
- retroavantgarda ◦ konceptualizem

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Svetujejo se raznoliki načini izkazovanja znanja. Proces učenja in znanja dijakov se ugotavlja s formativnim spremljanjem, preverjanje in ocenjevanje pa se izvaja klasično (ustno ocenjevanje znanja, pisni preizkusi znanja) in z drugimi raznolikimi načini, s katerimi poznavanje in razumevanje obravnavanih vsebin izkažejo na številne ustvarjalne načine, ki so predstavljeni v okviru prve teme.

POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obravnava pomembne ustvarjalke na področju likovne umetnosti, arhitekture, oblikovanja in fotografije s poudarkom na najbolj prepoznavnih umetnicah 19. in 20. stoletja. V izhodišču je predstavljena problematika položaja umetnic v zgodovini in njihove enakovredne umestitve v umetnostnozgodovinski kanon skupaj z moškimi kolegi. Obravnavani so družbeno-zgodovinski razlogi za marginalizacijo žensk v umetnostnem kanonu. Predstavljene so poklicne in življenjske poti umetnic, njihove priljubljene teme in tipični motivi. Tematizirani so značilni »ženski žanri« (tihožitje, žanr, portret, krajina, sakralni motivi) in tehnike (vezenine, gobelini, keramika) v opusih obravnavanih umetnic ter problematika ženske identitete v feministični moderni in sodobni umetnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Pri obravnavi teme je pomembno opozoriti, da se je ženska v zgodovini umetnosti pojavljala predvsem v reprezentacijah kot objekt moškega pogleda (zlasti v motivih akta in portreta), medtem ko je bila kot ustvarjalka zaradi družbene podrejenosti in njene tradicionalne vloge pogosto neuresničena in potisnjena na obrobje. Zato se ženske do konca prve svetovne vojne niso mogle formalno izobraževati na umetnostnih institucijah. Iz tega razloga je v tem obdobju malo ohranjenih umetniških del ustvarjalk, o umetnicah pa manj znanega in zapisanega (izpostaviti velja Henriko Langus kot prvo uveljavljeno poklicno slikarko na Kranjskem).

Izpostavi se vloga ustanovitve ljubljanske umetniške akademije leta 1945, ki je pomembna tudi za uveljavitev bodočih ustvarjalk, nasploh pa se v 20. stoletju umetnice osamosvojijo, njihova vloga pa utrdi. Poudari se, da so bile nadarjene ustvarjalke pogosto življenjske sopotnice uveljavljenih umetnikov, a nemalokrat v njihovi senci (npr. Helena Kottler Vurnik, Marlenka Stupica, Adriana Maraž).

Predstavi se razlika med boljšim položajem žensk v socialistični Jugoslaviji in zahodnimi družbami, zaradi česar je feministični aktivizem tu manj izrazit v primerjavi s povojnimi feminističnimi gibanji v ZDA. Prav tako se vzpostavi razlikovanje med feminističnimi umetnicami in umetnicami, ki se ne deklarirajo kot take. Izpostavi pa se tudi dejstvo, da so v zadnjih desetletjih umetnice bistveno bolj uveljavljene in zastopane na umetnostnem prizorišču, kot tudi na študijskih programih umetniških šol.

Predstavljeni so umetniški dosežki najprodnnejših ustvarjalk od 19. stoletja do sodobnosti (npr. Ivana Kobilca, Helena Kottler Vurnik, Karla Bulovec Mrak, Alenka Sottler, Marlenka in Lucija Stupica, Metka Krašovec, Duba Sambolec, Milena Usenik, Marjetica Potrč, Gizela Šuklje, Marta Ivanšek, Vladimira Bratuž Furlan, Špela Čadež, Nika Zupanc idr.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Priporoča se stik z avtentično umetnino, torej obisk muzejev in galerij z ogled aktualnih razstav (obisk Narodne galerije v Ljubljani, Moderne galerije v Ljubljani in Muzeja sodobne umetnosti Metelkova, Muzeja za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani).

Predlagano je individualno raziskovalno delo in krajše tematske naloge, ki obravnavajo izbrane umetniške pojave, teme (npr. feministična umetnost, reprezentacije družbenega spola, reprezentacije ženskega telesa, slikarke, fotografinke, ilustratorke, umetnice performansa idr.) ali umetniške opuse.

CILJI

Dijak:

○: odkriva zgodovinske in družbene okoliščine, ki so zaznamovale položaj ustvarjalk v zgodovini umetnosti, pri čemer se zaveda raznolikosti v ožjih in širših družbenih okoljih,

SC (1.3.2.1 | 3.3.1.2)

○: spoznava pomembne umetnice od 19. stoletja do sodobnosti in njihov doprinos k slovenski umetnosti, pri čemer vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega,

SC (1.3.1.1)

○: raziskuje feminizem ter njegovo vlogo v umetnosti in kulturi, pri čemer razume enakopravnost žensk, saj so človekove pravice univerzalne in nepogojene,

SC (1.2.1.2)

○: se ob razumevanju in doživljanju umetniških del umetnic uri v prepoznavanju svojih potencialov, krepi samozavest in oblikuje kritično zavest do družbenih stereotipov,

SC (3.1.2.2)

○: izgrajuje zavest o družbenih razmerjih med spoloma in o pomenu njune enakovrednosti ter krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega.

SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

predstavi zgodovinske in družbene okoliščine, ki so zaznamovale položaj ustvarjalk v zgodovini umetnosti,

pojasni vpliv zgodovinskih in družbenih okoliščin na (ne)zastopljenost ustvarjalk v različnih obdobjih 20. in 21. stoletja,

razloži ključne premene v uveljavljanju umetnic kot enakopravnih ustvarjalk,

navede najvidnejše ustvarjalke z različnih področij na Slovenskem od 19. stoletja do sodobnosti,

ob izbranih umetninah predstavi pomen njihovih opusov in doprinos k razvoju slovenske umetnosti,

ob izbranih umetninah prepozna, kako se v njih odraža feministična perspektiva,

pojasni vlogo feminizma v umetnosti in kulturi ter na izbranih umetninah pojasni feministični pristop.

TERMINI

◦ feminizem ◦ družbeni spol ◦ heteronormativnost ◦ emancipacija

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Izhaja se iz učnih ciljev in standardov znanja, ki jih profesor preverja ob obravnavi teme in pred pisnim ocenjevanjem znanja. Priporočamo formativno spremljanje in preverjanje znanja in učenja. Načini ocenjevanja znanja: pisno in ustno ter ocenjevanje izdelkov in drugih učnih dosežkov dijakov s pomočjo opisnih kriterijev.

Drugi raznoliki načini izkazovanja znanja so predstavljeni v okviru prve teme.

IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema obisk aktualne sodobne razstave po izbiri učitelja. V ospredju je obravnava izbrane tematike s področja sodobne umetnosti, pri čemer je dijakom predstavljen umetnostni in družbeni kontekst razstavnega dogodka. Poudarek je na interpretaciji umetniških del oziroma projektov in njihovih vidikov, s katerimi naslavlja družbena, kulturna, ekološka, ekonomska, politična, identitetna in druga vprašanja sodobne družbe. Sodobna umetnost je tesno prepletena z vsakdanjim življenjem in aktualno družbeno izkušnjo, zato ne krepí le estetske občutljivosti, temveč spodbuja k strpnosti, razumevanju razlik, družbeni odgovornosti in kritičnosti. Z izkušnjo sodobne umetnosti se odpre drugačno in senzibilizirano videnje današnje družbe, hkrati pa se dijaki seznani z raznolikimi temami in umetniškimi mediji.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Umetnost je komunikativna in nam pomaga razumeti vidike sveta, ki jih sicer ne bi mogli razumeti. Umetnine so medij, skozi katere se odseva kompleksnost vsakokratne družbe. Z doživljanjem in razumevanjem, pogovorom o umetnini lahko spoznavamo sebe, druge, družbo in vrednote časa, v kateri je umetnina nastala. To zlasti velja za sodobno umetnost, ki naslavlja teme, relevantne za sodobno družbo in odseva družbeni, ekonomski, kulturni in politični kontekst sedanjosti oz. nam daje v te kontekste globlji uvid. Po navadi aktualne probleme družbe tematizira še prej, preden pridejo v širšo zavest.

Poglobljena obravnava umetnine (postavljanje pravih vprašanj) vsebuje kritično mišljenje in oblikovanje stališč in vrednot. Estetsko doživetje in odziv na umetnino lahko dijaka pripelje do tega, da začne ponovno ocenjevati in premišljevati o svojem odnosu, vrednotah, pričakovanjih in se celo sooča s svojimi predsodki, zato je sodobna umetnost lahko moralno edukativna. Dijake spodbuja k aktivni državljanski drži in sooblikovanju družbenega ustroja.

Mnogi umetniki delajo v socialnih in okolijskih situacijah v partnerstvu z gledalci ali drugimi skupnostmi. Zaradi svoje pluralističnosti sodobna umetnost nudi različna razumevanja in s tem daje zgled za strpnost, spoštovanje in kritično mišljenje.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Sodobna umetnost se odvija tukaj in zdaj, zato jo lahko doživljamo in razumevamo le na razstavah. Posebej to velja za umetniške dogodke, kjer ni končnega produkta, ampak se umetnina dogaja v glavah obiskovalcev. Zato lahko le na ta način dijake vpeljemo v svet sodobne umetnosti, da se seznani z raznolikimi problemskimi polji sodobne umetnosti, raznolikimi umetniškimi pristopi, temami in mediji.

Glede na izbor razstave učitelj izbere primerne metode in oblike dela ter umesti umetnino/umetnine v historični kontekst. Tako je tudi osvajanje strokovnih terminov odvisno od izbrane razstave.

Ogled razstave je sestavljen iz:

- » temeljite priprave na ogled razstave v razredu,
- » obisk razstave z vodstvom kustosa/umetnika/učitelja,
- » pogovor o razstavi, ki ga vodi učitelj.

Pri interpretaciji učitelj uporabi postmodernistične pristope oz. okvire (na primer poststrukturalizem, dekonstruktivizem, feministična teorija, postkolonialna teorija). V obliki pogovora z dijaki ugotavlja sporočilnost umetnine.

Ob tem je treba upoštevati, da je doživljanje umetnine individualna izkušnja. Vsak umetnino vidi s svojimi očmi in si upodobljeno razlaga na svoj način. Za sodobno umetnost je namreč značilna interpretativna odprtost, ki računa na gledalčevo udeležbo in dejaven (intelektualni, etični, emocionalni) odziv, ki naslavlja posameznikovo identiteto. Pomembno je, da se pedagog, ki vodi dijake pri opazovanju umetnine, tega zaveda in omogoča dijakom različne reakcije na umetniško delo.

Obisk galerije se lahko nadgradi z ustvarjalno nalogo, povezano s temo ali medijem razstave.

CILJI

Dijak:

- : raziskuje in spozna raznolike umetniške pristope, medije in teme, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih, pozna licence in avtorske pravice, spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira, (4.1.1.1 | 4.3.3.1)
- : razbira sporočilnost sodobnih umetnin, pri čemer razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost ter se učinkovito spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost, (3.1.4.1)
- : se vzgaja za samostojen ogled sodobnih razstav in oblikuje svoj odnos do sodobne umetnosti ter živi kulturo in umetnost kot vrednoto v kulturnem in družbenem okolju ter pri tem prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah, (1.3.5.1 | 5.3.5.3)
- : ob pogovoru o umetninah spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov, pri čemer razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi, (1.2.2.1)
- : ob pogovoru o umetninah uravnava lastno doživljanje in vedenje; razvija samozaupanje in samospoštovanje. (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

navede različne umetniške pristope, medije in teme in jih na kratko opiše,

analizira izbrane umetnine, ki zastopajo različne umetniške pristope, medije in teme ter jih primerja med sabo,

kratko povzame sporočila izbranih umetnin,

samostojno ali **ob pomoči učitelja** razbira sporočilnost izbranih umetnin preko spoznavanja umetnikove življenjske zgodbe, njegovega delovanja in okoliščin nastajanja.

TERMINI

◦ bio umetnost ◦ intermedijska umetnost ◦ angažirana umetnost

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Uresničevanje ciljev in preverjanje standardov znanj naj učitelj preverja sproti ob obravnavi teme. Pomembno je, da učitelj dijakom poda povratno informacijo, temelječo na opisnih kriterijih. Standarde znanj iz omenjene teme se lahko ocenjuje ustno, pisno ali pa ocenjujemo tudi različne izdelke dijakov in dijakinj. Priporočamo formativno spremljanje učenja in znanja dijakov. Za ocenjevanje izdelkov je treba pripraviti opisne kriterije. Raznoliki drugi načini izkazovanja znanja za obvezno temo so predstavljeni v okviru prve teme.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

- Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.
- Brejc, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.
- Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.
- Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.
- Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.
- Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine). Mladinska knjiga.
- Jaki, B., Breščak, M., Lorenčak, M., idr. (2005). *Narodna galerija: slikarstvo in kiparstvo v Sloveniji od 13. do 20. stoletja*: vodnik. Narodna galerija.
- Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.
- Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo. <https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>
- Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.
- Šumi, N. (1990). *Slovenija – umetnostni vodnik*. Marketing 013 ZTP.
- Narodna galerija <https://www.ng-slo.si/si/>
- Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>
- Narodni muzej <https://www.nms.si/si/>
- MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Didaktika umetnostne zgodovine

- Addis, S., in Erickson, M. (1993). *Art History and Education: Disciplines in Art Education: Contexts of Understanding*. University of Illinois.

Dolšina Delač, M. (2019). Uporabnost metode LTD na vajah iz didaktike umetnostne zgodovine. *Sodobna pedagogika*, 70=136(2), str. 86–100.

Dolšina Delač, M. (2020). *Umetnostnozgodovinski diskurz v procesih formalnega izobraževanja v Sloveniji [doktorska disertacija]*. Filozofska fakulteta UL.

Dolšina Delač, M., Paulič, O., Golob, N. (2023). *Učbenik za didaktiko umetnostne zgodovine*. Založba Univerze v Ljubljani. <https://doi.org/10.4312/9789612971441> (<https://doi.org/10.4312/9789612971441>)

Donahue Wallace, K., La Follette, L., Pappas, A. (ur.). (2008). *Teaching Art History with New Technologies: Reflections and Case Studies*. Cambridge Scholars Publishing.

Gasper-Hulvat, M. (2017). Active Learning in Art History: A Review of Formal Literature. *Art History Pedagogy & Practice* 2 (1). <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/0q4qwhv> (<https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/0q4qwhv>)

La Follette, L. (2017). Bloom's Taxonomy for Art History: Blending A Skills-Based Approach into The Traditional Introductory Survey. *Art History Pedagogy & Practice* 2 (1). <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/t5c1zsq> (<https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/t5c1zsq>)

Rose, M., in Hendrick, T. L. (2018). Multisensory and Active Learning Approaches to Teaching Medieval Art. *Art History Pedagogy & Practice* 3 (1). <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/mkocu0j>

Poučevanje umetnostne zgodovine izven šole

Bračun Sova, R. (2016). *Umetnina – ljubezen na prvi pogled? Pedagoški pomen interpretacije v umetnostnem muzeju*. Pedagoški inštitut. <https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/z3km6t9> (<https://aplikacijaun.zrssi.si/api/link/z3km6t9>)

Šterman, I. (2006). *Umetnostna zgodovina v tretjem življenjskem obdobju: ikonografski pristop kot pot do umevanja [magistrsko delo]*. Filozofska fakulteta UL.

Tavčar, L. (2009). *Homo spectator: Uvod v muzejsko pedagogiko*. Pedagoški inštitut. <https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-007-2.pdf> (<https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-007-2.pdf>)

Pedagogika in (splošna) didaktika

Anderson, L., Krathwohl, D., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., Wittrock, M. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (prev. Sentočnik, S.). Zavod RS za šolstvo.

Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F. (2003). *Didaktika [visokošolski učbenik]*. Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo Novo mesto.

Marentič Požarnik, B., in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora*. DZS.

Marentič Požarnik, B., Čarič, M., Šteh, B. (2021). *Izkustveno učenje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete UL.

Marentič Požarnik, B. (2016, 7. natis). *Psihologija učenja in pouka: Temeljna spoznanja in primeri iz prakse*. DZS.

Peček Čuk, M., in Lesar, I. (2020). *Moč vzgoje: Sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Tehniška založba Slovenije.

Vzgojni vidik

Dolšina, M. (2015). Educational role of art history as a school subject area in programmes of formal education in Slovenia: The aspect of 'vzgoja', according to general European guidelines. *Journal of Education Culture and Society* 2015(1) str. 227–241. <https://doi.org/10.15503/jecs20151.227.241>
(<https://doi.org/10.15503/jecs20151.227.241>)

Učni cilji

Anderson, L., Krathwohl, D., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., Wittrock, M. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (prev. Sentočnik, S.). Zavod RS za šolstvo.

Motivacija

Paulič, O. (2001). *Motivacija dijakov za pouk umetnostne zgodovine v športnih oddelkih gimnazij: oblike in metode dela [magistrsko delo]*. Filozofska fakulteta UL.

Interdisciplinarno povezovanje

Šterman, I., in Stres, A. (ur.). (2014). *Po šestih letih medpredmetnega povezovanja ...: Medpredmetne povezave – zgledi učnih priprav*. Gimnazija Moste, Ljubljana.

Preverjanje in ocenjevanje znanja

Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič Pajntar, J., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce [zbirka priročnikov]*. Zavod RS za šolstvo [7 zvezkov].

ČLOVEK IN NARAVA

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine).

Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Jaki, B., Breščak, M., Lorenčak, M., idr. (2005). *Narodna galerija: slikarstvo in kiparstvo v Sloveniji od 13. do 20. stoletja*: vodnik. Narodna galerija.

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

Narodna galerija <https://www.ng-slo.si/si/>

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

Narodni muzej <https://www.nms.si/si/>

TV Slovenija, Pogled na ...:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/pv748y5> Barjanka

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/97859542> Romanske rokopise iz Stične

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3vm44la> Dvorec Dornava

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/41404585> Cvetlična tihožitja grofice Auersperg Attems

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ba8qpsy> Pernhartove panoramske slike

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/yc1k19w> Ivan Grohar: Sejalec

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/39suxml> Ivan Grohar: Macesen

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/51258621> Vurnik: Zadrúžna gospodarska banka

Anderson, L., Krathwohl, D., Airasian, P., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., Wittrock, M. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (prev. Sentočnik, S.). Zavod RS za šolstvo.

Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F. (2003). *Didaktika [visokošolski učbenik]*. Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo Novo mesto.

Bračun Sova, R. (2016). *Umetnina – ljubezen na prvi pogled? Pedagoški pomen interpretacije v umetnostnem muzeju*. Pedagoški inštitut. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/z3km6t9>

Dolšina, M. (2015). Educational role of art history as a school subject area in programmes of formal education in Slovenia: The aspect of 'vzgoja', according to general European guidelines. *Journal of Education Culture and Society* 2015(1) str. 227–241. <https://doi.org/10.15503/jecs20151.227.241>

Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Borstner, M., Cotič Pajntar, J., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce [zbirka priročnikov]*. Zavod RS za šolstvo [7 zvezkov].

La Follette, L. (2017). Bloom's Taxonomy for Art History: Blending A Skills-Based Approach into The Traditional Introductory Survey. *Art History Pedagogy & Practice* 2 (1). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t5c1zsq>

Marentič Požarnik, B. (2016, 7. natis). *Psihologija učenja in pouka: Temeljna spoznanja in primeri iz prakse*. DZS.

Marentič Požarnik, B., Čarić, M., Šteh, B. (2021). *Izkustveno učenje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete UL.

Marentič Požarnik, B., in Plut Pregelj, L. (2009). *Moč učnega pogovora*. DZS.

Rose, M., in Hendrick, T. L. (2018). Multisensory and Active Learning Approaches to Teaching Medieval Art. *Art History Pedagogy & Practice* 3 (1). <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mkocu0j>

Tavčar, L. (2009). *Homo spectator: Uvod v muzejsko pedagogiko*. Pedagoški inštitut. <https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-007-2.pdf>

SVET KRŠČANSTVA

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine).

Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Komelj, M. idr. (2005). *Kregarjevo strmenje k nevidnim obalam, Sakralno slikarstvo Staneta Kregarja*. Družina.

Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.

Zgonik, N. idr. (2012). *Umetnostna zgodovina - izbrani temeljni spomeniki za SM*. RIC.

Lazarini, F. (2021). *Plečnikova cerkev za Bežigradom*. ZRC SAZU.

Prelovšek, D. (2012). *Cerkev sv. Mihaela na Ljubljanskem barju*. ZRC SAZU.

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

ZRC SAZU – Pot po baročni Ljubljani <https://barok.zrc-sazu.si/>

Muzej krščanstva na Slovenskem <https://www.mks-sticna.si/slo>

TV Slovenija, Pogled na ...:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/15nqmsk> Križana iz Kopra in Pirana

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/t85zf70> Romarska cerkev Marije Zavetnice na Ptujski

Gori

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qughm4q> Župnijska cerkev sv. Kancijana v Kranju

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/e5xkyek> Ljubljanska stolnica

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i1hr3ig> Cerkev sv. Mihaela na Barju

Kranjski prezbiterij (virtualni ogled – Suha pri Škofji Loki) <http://lrv.fri.uni-lj.si/~aljaze/>

SPOMIN V UMETNOSTI

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Cevc, E. (1966). *Slovenska umetnost*. Prešernova družba.

Germ, T. (2007). *Podoba in pomen v likovni umetnosti*. Pivec.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine).

Mladinska knjiga.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Komelj, M. idr. (2005). *Kregarjevo strmenje k nevidnim obalam, Sakralno slikarstvo Staneta Kregarja*. Družina.

Menaše, L. (1981). *Umetnostni zakladi Slovenije*. Jugoslovanska revija.

Mikuž, J. (2010). *Spomenik revolucije Draga Tršarja*. ZRC SAZU.

Šmid, K. (2022). *Rimska nekropola Šempeter v Savinjski dolini*. ZRC SAZU.

Zgonik, N. idr. (2012). *Umetnostna zgodovina - izbrani temeljni spomeniki za SM*. RIC.

letnik, Ljubljana 2010

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

TV Slovenija. Pogled na ...:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i53mmib> nagrobnik Friderika IX.

<https://4d.rtvlo.si/arhiv/pogled-na/48075688> Bergantov portret barona Erberga

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0dqktu> Tominčevi skupinski portreti (od 15'20" dalje)

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mp9yrri> Prešernov spomenik

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/88mdf9k> Pilonov portret Marija Kogoja

Kot v prvem poglavju Človek in narava.

ANTIKA IN NJENI ODMEVI

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2023). *Umetnostna zgodovina* (priročnik za pouk umetnostne zgodovine). Mladinska knjiga.

Horvat, J. (2023). *Ptujska panorama: legijski tabor in antično mesto*. ZRC SAZU.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Marinko, J. (2008). *Vpliv antike v arhitekturi*. Celjska Mohorjeva družba.

Prelovšek, D. (2010). *NUK, Narodna in univerzitetna knjižnica*. ZRC SAZU.

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Šmid, K. (2019). *Orfejev spomenik na Ptuj*. ZRC SAZU.

Šmid, K. (2022). *Rimska nekropola Šempeter v Savinjski dolini*. ZRC SAZU.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/0t9bnmv>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/o9cmx72>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/u98buxi>

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/7v4j421>

Šempetrska nekropola <https://td-sempeter.si/>

Pokrajinski muzej Celje <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/a7wstyj>

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

Mitraizem in ptujski mitreji <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/971ded>

TV Slovenija - Zgodovina arhitekture:

klasicizem in historizem <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fk1soid>

pionirji moderne arhitekture <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1mva1aa>

TV Slovenija, Pogled na ...:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/o3mdms6> F. Kavčič: Fokion z ženo in bogato Jonko

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0dgktu> Plečnik: NUK (do 14'30")

IZKUSTVO URBANE KRAJINE

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Klemenc, A. idr. (2010). *Razmišljamo in delujemo trajnostno: priročnik za vključevanje vsebin trajnostnega razvoja v izobraževanje*. Center RS za poklicno izobraževanje. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/iyxk26s>

Lamovšek, Z. A. in Fikfak, A. (2010). *Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju*. Inštitut za politike prostora.

Playce (2012). *Arhitekturni detektiv, raziskuj, opazuj, začuti, prisluhni!*. Didakta.

Prosen, A. idr. (2005). *Terminološki slovar urejanja prostora*. UL Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Katedra za prostorsko planiranje; Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti; Novo mesto : ACER – Prostorsko načrtovanje, projektiranje in varstvo okolja.

Šumi, N. (1990). *Slovenija – umetnostni vodnik*. Marketing 013 ZTP.

DEDI Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

ZRC SAZU – Pot po baročni Ljubljani <https://barok.zrc-sazu.si/>

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

ČLOVEK V TOKU DRUŽBENIH SPREMENB: INTIMNE IZKUŠNJE DRUŽBENE RESNIČNOSTI

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Brejč, T. (2022). *Čas prebujenja: slovenska umetnost 1880–1918*. Beletrina.

Brejč, T. (2006). *Realizem, impresionizem, postimpresionizem*. Narodna galerija.

Brejč, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.

Dahlmanns, J., Dovič, M., Rakušanova, M. idr. (2018). *Obrazi ekspresionizma, odtisi duha*. Galerija Božidar Jakac.

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna

galerija.

Komelj, M. (1986). *Ekspresionizem in nova stvarnost na Slovenskem, 1920-1930*. Moderna galerija.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

Galerija Božidarja Jakca <https://www.galerija-bj.si/>

PREMENE V ARHITEKTURI IN OBLIKOVANJU 20. STOLETJA

Battista, A. di (2021). *Ravnikarjevi bloki v Novi Gorici*. Založba ZRC.

Bernik, S. (2004). *Slovenska arhitektura dvajsetega stoletja*. Mestna galerija.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Hrausky, A., Koželj, J. (2007). *Arhitekturni vodnik po Ljubljani*. Darila Rokus.

Golob, N. (2010). *Umetnostna zgodovina* (učbenik za 1. letnik). DZS.

Golob, N. (2011). *Umetnostna zgodovina na maturi*. DZS.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Prešeren, D. (ur.). (2001). *20. stoletje: arhitektura od moderne do sodobne: vodnik po arhitekturi*. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

DEDI, Enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem <http://www.dedi.si/>

TV Slovenija: Zgodovina arhitekture:

pionirji moderne arhitekture <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/1mva1aa>

povojna arhitektura <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/ulujdul>

sodobna arhitektura <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/1o5msy0>

Vurnik: Zadrúžna gospodarska banka. <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/pogled-na/51258621>

Plečnik: NUK (do 14'30"). <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/n0dqktu>

PROSTORI UMETNOSTI MED DRUŽBENIM UDEJSTVOVANJEM IN FORMALNIM EKSPERIMENTOM

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Brejc, T. (2010). *Študije o slovenskem slikarstvu v 20. stoletju*. Slovenska matica.

Brejc, T. (1991). *Temni modernizem: slike, teorije, interpretacije*. Cankarjeva založba.

Brejc, T. (2007). *Besede in slike: fragmenti o sodobnem slovenskem slikarstvu*. [Videoposnetek]

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Krečič, P. (1998). *Slovenski konstruktivizem in njegovi evropski okviri*. Obzorja.

Medved, A. (1991). *Poetike osemdesetih let v slovenskem slikarstvu in kiparstvu*. Obalne galerije, Moderna galerija.

Mikuž, J. (1995). *Slovensko moderno slikarstvo in zahodna umetnost: od preloma s*

Prelovšek, D. (2017). *Jože Plečnik: arhitektura večnosti: teme, metamorfoze, ideje*. Založba ZRC.

Zabel, I. (2006). *Eseji 1: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Zabel, I. (2008). *Eseji 2: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

POLOŽAJ IN VLOGA UMETNIC

Alčeva E. in Zgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Autor, N., Zlokarnik, M. (2022). *Vračanje pogleda*. MGML, Cukrarna.

Mikuž, J. (2018). *Ivana Kobilca*. Narodna galerija.

Slovenske umetnice v obdobju 1850–1950: arhitektke in fotografinke (2023). MGML.

Vedno na voljo: feministične pozicije v vizualni umetnosti iz Slovenije (2024). Moderna galerija.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

MAO, Muzej za arhitekturo in oblikovanje <https://mao.si/>

ZRC SAZU – Ženske arhitektke, gradbenice in oblikovalke <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/uqgzdi1>

IZKUSTVO SODOBNE RAZSTAVE

Alčeva E. in Žgonik N. (ur.) (2013), *Pojmovnik slovenske umetnosti po letu 1945: pojmi, gibanja, skupine, težnje*. Študentska založba.

Bernik, S. idr. (1998). *Umetnost na Slovenskem: od prazgodovine do danes*. Mladinska knjiga.

Kapus, S., Komelj, M., Žerovc, B. idr. (2011). *20. stoletje: kontinuitete in prelomi*. Moderna galerija.

Kocjan M., Kotnik, B., Opačak, Ž., in Rau, P. (2015). *Likovna umetnost: i učbenik za likovno umetnost v gimnazijskem programu*. Zavod RS za šolstvo.

<https://eucbeniki.sio.si/lum/index.html>

Zabel, I. (2006). *Eseji 1: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Zabel, I. (2008). *Eseji 2: o moderni in sodobni umetnosti*. Založba /*cf.

Moderna galerija <http://www.mg-lj.si/>

Galerija Božidarja Jakca <https://www.galerija-bj.si/>

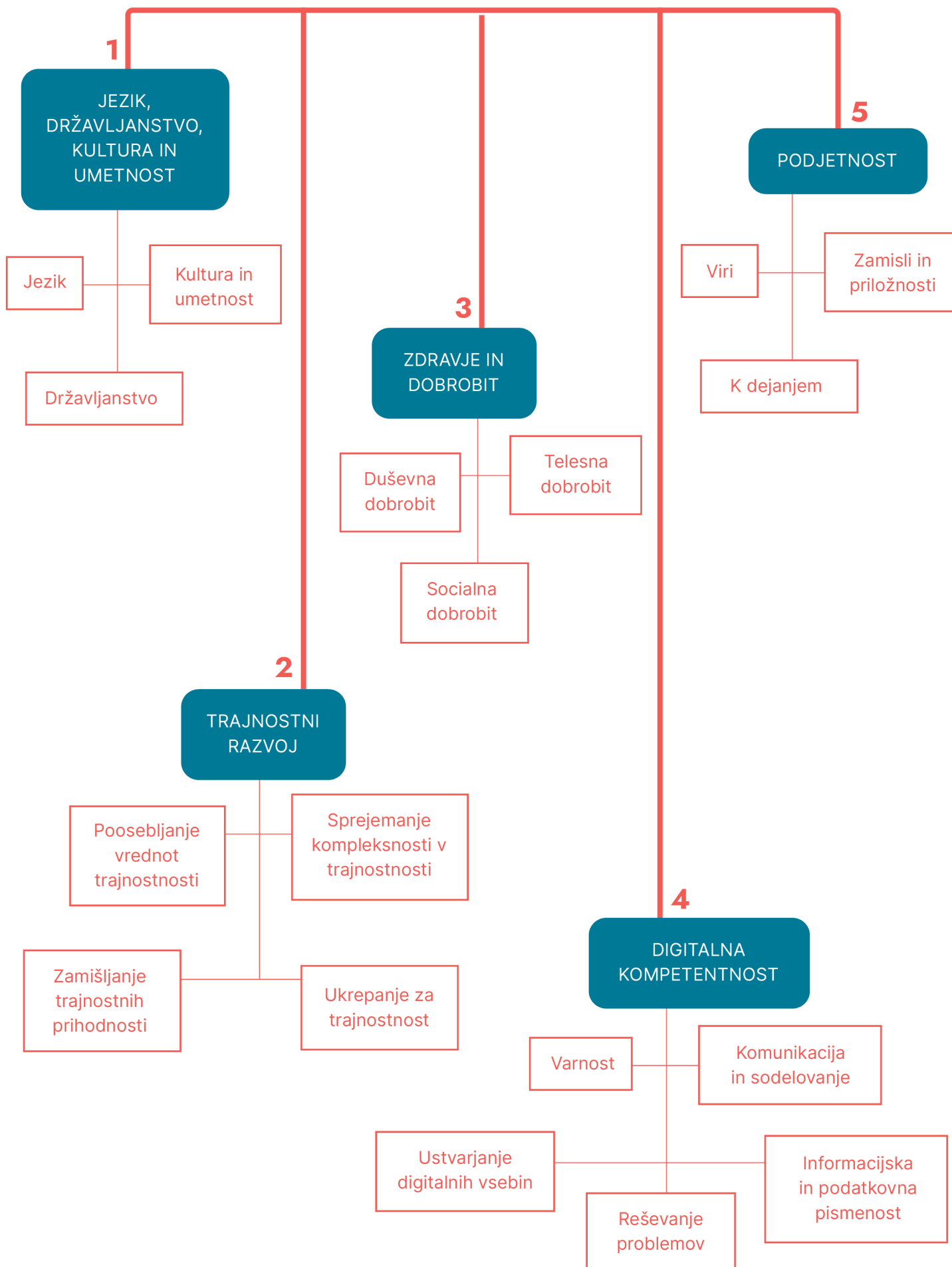
Umetnostna galerija Maribor <https://www.ugm.si/>

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.